

ŠVIETIMAS

MOKYTOJŲ DIENA PUNSKO DARIAUS IR GIRĖNO MOKYKLOJE – Dalia Makauskienė	3
MOKYTOJŲ DIENA „ŽIBURŲ“ – „Žiburio“ mokyklos inf.	4
GRAŽIOS JUMS ŠVENTĖS! – Aneta Čerlionytė	4
NĖPAPRASTOS PAMOKOS PUNSKO – Dalia Makauskienė	5
„ŽIBURIUKAI“ VILNIUJE – Irena Vaicekauskienė	5
PUIKI DIENA DRUSKININKUOSE – Irena Vaicekauskienė	6
MOKYTOJŲ KONFERENCIJA „ALGIRDAS JULIUS GREIMAS LIETUVOJE, PASAULYJE, MOKYKLOJE“ – Grażina Kibyšienė	6

KULTŪROS BARUOSE

KAPELŲ ŠVENTĖ – Dalia Astrauskienė	8
„PO TĖVIŠKĖS MEDŽIAIS SUSTOJĘ GRAŽIAI UŽTRAUKĖM LIETUVIŠKĄ DAINĄ“ – Asta Pečiulienė	10

ŽMONĖS

SU MUZIKA IR DAINA PER GYVENIMĄ – Eugenija Pakutkienė	13
---	----

IŠ MŪSŲ PRAEITIS

IŠ MIROSLAVO APYLINKĖS GYVENTOJŲ ATSIMINIMŲ – Jonas Jura- vičius	17
KELIONĖS PILIAKALNIŲ METAMS PAMINĖTI – Aldona Vaicekau- skienė	20

IŠĖJĘ NEGRĮŽTI

IŠKELIAVĘS SU KRINTANČIAIS LAPAIS. A. A. VYTAUTAS RAČIUS – Rūta Burdinaitė	22
---	----

SPAUDA RAŠĖ

LIETUVOS ŽINIASKLAIDA	26
-----------------------------	----

SKELBIMAI

Viršeliuose:

Seinų „Žiburiukai“ festivalyje „Vaikystės šalyje 2017“ Vilniuje (Irenos Vaicekauskienės nuotr.)

Lidos Batvinskaitės „Šiurpilis bunda“, laimėjęs III v. Piliakalnių metams skirtame konkurse Lazdijuose

REDAKCIJOS ADRESAS:

16-515 Puńsk, ul. A. Mickiewicza 23
tel./faks. 87 5161 416
www.e-ausra.pl
ausra@o2.pl

LEIDŽIA:

Lenkijos lietuvių draugija
16-500 Sejny, ul. Wileńska 9
tel./faks. 87 5162 125

Vyr. redaktorė – Irena Gasperavičiūtė
Redakcijos sekretorius – Petras Vitkauskas
Stilistė, korektorė – Birutė Burdinaitė-Ołow
Techn. redaktorė – Aldona Jonušonytė

KORESPONDENTAI: Petras Maksimavičius,
Eugenija Pakutkienė, Jurgita Stankauskaitė

Spausdino „Aušros“ leidyklos spaustuvė.

Numeris pasirašytas spaudai 2017-10-24.

Rankraščiai taisomi ir trumpinami redakcijos
nuožiūra. Redakcijos nuomonė nebūtinai
sutampa su autorių nuomone.

Lenkijos lietuvių draugijos sąskaita:

BS Sejny, ul. Powstańców Sejneńskich 1, 16-500 Sejny
Nr. 23 93540007 0000 0000 0198 0002
SWIFT / BIC kodas: POLU PL PR

RUCH S.A. vykdoma prenumerata

Spausdinto leidinio prenumeratą galima užsakyti
tiesiogiai interneto tinklapyje www.prenumerata.
ruch.com.pl. Kilus klausimų, prašom rašyti el. p.
adresu prenumerata@ruch.com.pl arba skambinti
„RUCH“ Klientų aptarnavimo centrui tel. 22 693
70 00 arba 801 800 803 (darbo dienomis 7-17 val.).
Skambučio kaina priklauso nuo operatoriaus.

Zrealizowano dzięki dotacji Ministra Spraw
Wewnętrznych i Administracji.

Ministerstwo
Spraw Wewnętrznych
i Administracji

Projektą iš dalies remia
Spaudos, radijo ir tele-
vizijos rėmimo fondas
(26-27 psl.).

SPAUDOS,
RADIJO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

Mieli skaitytojai!

IRENA GASPERAVIČIŪTĖ

Tik atšventus Mokytojų dieną į Punkską ir Seinus žadėjo atvykti švietimo ministrė Jurgita Petrauskienė. Deja, jos vizitas atšauktas. Tikėkime, kad ne visai, o atidėtas vėlesniam laikui. Gerai, kad Lietuvoje domimasi mūsų klausimais, ypač švietimo ir kultūros. Beje, Lenkijos lietuvių švietimas po paskutinės 1999 m. reformos tiek nunyko, kad liko tik pusė to, kas buvo. Dabar pradėta įgyvendinti nauja švietimo reforma. Reikia būti budriems, kad ir šįkart nenukentėtų mūsų mokyklos bei, kas labai svarbu, mokymo kokybė. Turbūt niekas nepaneigs, kad lietuviškos mokyklos mūsų krašte yra bendruomenės išlikimo sąlyga. Tad ir „Aušroje“ publikuojame aktualią informaciją apie įvairius įvykius mūsų mokyklose. Šiame numeryje rasite informaciją, kaip Punkske, Vidugiriuose ir Seinuose buvo švenčiama Mokytojų diena, sužinosite apie „žiburiečių“ keliones į Druskininkus ir Vilnių bei Punksko pagrindinės mokyklos idomų projektą.

Šioje „Aušroje“ yra ir kultūrinių renginių aidų – skaitykite apie Seinuose vykusią Kapelių šventę bei Punksko lietuvių kultūros namų rengiamą Muzikuojančių šeimų šventę. Kaip paprastai rasite ir straipsnių istorijos temomis. Siūlome paskaityti A. Vaicekauskienės rašinį apie Šiurpilio piliakalnį. Tai straipsnis iš š. m. 18 nr. pradėto ciklo Piliakalnių metams paminėti. Taip pat rekomenduoju mūsų krašto bičiulio J. Juravičiaus pasakojimą apie žmones, kilusius iš mūsų krašto ir apsistočiusius netoli Miroslovo.

Kartais gauname Jūsų, mieli Skaitytojai, straipsnių istorijos temomis. Ir Jūs laukiate nesulaukiate, kada jie pasirodys. Šie straipsniai tikrai bus paskelbti, tik kadangi jie nepraranda aktualumo, kartais juos atidedame ateičiai, o pirmenybę teikiame aktualijoms. Tad nepykite, jei straipsniai pasirodys kiek vėliau.

Mokytojų diena Punksko Dariaus ir Girėno mokykloje

DALIA MAKUSKIENĖ

Mokytojo darbą galima būtų palyginti su auksinio rudens diena – kai gamta žėri įspūdingomis spalvomis, kai saulutė maloniai šildo skruostą, kai atslenka ir nuslenka debesėlis... Permainingas ir mokytojo darbas – ir džiaugsmas, ir rūpestis, ir kartais širdgėla, ir vėl džiaugsmas... Tikras mokytojas turi būti Anderseną – žinoti, kad bjaurusis ančiukas galų gale virsta baltąja gulbe! Tik žmonių pasaulyje tai nevirsta savaime – reikia ir šeimos, ir mokytojų pastangų.

Kiekvienais mokslo metais mūsų mokykloje paminima gražiausia rudens šventė – Mokytojų diena. Penktadienį vos peržengę mokyklos slenkstį mokytojai ir auklėtojai buvo pasitikti su gėlėmis ir mokinių sveikinimais.

Tą dieną prisiminimų apie mokyklą kiekvienas turi į valias. Istorijų, kaip sykį kokiam mokytojui šunybę iškrėtė ar gavo papeikimą už praleistas pamokas.

Kad rastų geriausią skambesį,

mokytojui tenka kasdien derinti stygą ir daug dirbti. Ir maloniausia, kai šis sunkus darbas atsiperka. Be mokytojų kilnaus darbo pasaulis nebūtų toks gražus, turtingas ir padorus. Mokytojai – mylintys, rūpestingi, išmintingi bei kantrūs – buvo, yra ir visuomet bus reikalingi. Šiais žodžiais moksleiviai sveikino mokytojus. Mokinių savivaldos paruošta meno programa virpino širdis. Nestokota gražių žodžių, linkėjimų, padėkos, muzikinių intarpų bei rudens gėlių žiedų visiems mokytojams ir mokyklos darbuotojams.

Kaip kasmet pedagogus pasveikino Tėvų komiteto atstovai. Mokyklos direktorius Jonas Vydra linkėjo sėkmės kasdieniuose darbuose, džiuginančių laimėjimų, gyvenimo pilnatvės, kūrybingumo, nuoširdumo ir prasmingo darbo, o Punksko valsčiaus viršaitis Vytautas Liškauskas – darbščių mokinių, šypsėnos, kantrybės, stiprybės ir didelės sėkmės.

Tomo Bernecko nuotr.

Mokytojų diena „Žibury“

„ŽIBURIO“ MOKYKLOS INF.

Spalio 13-ąją (penktadienį) šventėme Mokytojų dieną. Nuo ankstyvo ryto mokiniai ruošė vaises ir rankų darbelius. Vėliau mokytojams dovanojome meno programėlę su dainomis ir eilėmis. Taip pat jie gavo „šypsenos vitaminų“. Po programos lankėme darbų parodėlę ir ragavome paruošto maisto.

Mokytojus pasveikino ir tėveliai. Mokyklos tėvų komiteto vardu Robertas Slovikas perskaitė tokius sveikinimus: „Geriami mokytojai ir visi mokyklos darbuotojai, sveikiname Jus su Mokytojų diena! Linkime, kad spindinti gerumo, meilės ir pagarbos šviesa lydėtų kiekvieną Jūsų žodį, žingsnį ir darbą. Tegu gyvenimo kely Jums niekada nepristinga energijos, išvermės, kantrybės ir mokinių dėkingumo.

Jūs mūsų vaikams padedate statyti gyvenimo pamatus ir atverti plataus ateities kelio duris. Būkite tie, kurie moko ne tik taisyklių, dėsnių ir formulių, bet ir perduoda savo dvasios šilumą, ugnį, požiūrį, sugeba kasdien atrasti jau atrastuose dalykuose ką nors netikėta ir neatskleista.“

Pradinukai prie mokytojams skirtos rankų darbų parodos

Irenos Vaicekauskienės nuotr.

Gražios Jums šventės!

ANETA ČERLIONYTĖ

*Mokytojau mano,
... ar toli be tavęs nueičiau?..
Tu rodai kryptį, mokai nepasiduoti ir
siekti tikslo,
O suklypusiam tiesi pagalbos ranką.
Kiekvienam tu randi laiko ir atiduodi
dalelę savęs...*

Spalio 13 d. Vidugirių mokykloje šventėme Mokytojų dieną. Paruošėme trumpą meno programą. Nulinukai linksmai sutrepsėjo šokį „Pasėjau žilvitį“, vyresnių klasių mokinės padainavo dainą „Mokytojo diena“, ketvirtokai suvaidino trumpą spektakliuką apie neklaužadas

mokinius, o visi kiti deklamavome eilėraščius. Įteikėme mokytojams pačių padarytus atvirukus ir po gražią rožę. Po programos mokyklos direktorė pasakė keletą šiltų žodžių. Mokytojų pasveikinti atėjo ir mūsų tėveliai. Vėliau pasidarėme bendrą nuotrauką. Tai buvo labai jauki ir iškilminga šventė.

Iš Vidugirių mokyklos archyvo

Nepaprastos pamokos Punske

DALIA MAKUSKIENĖ

Spalio 10 d. mūsų mokyklos mokiniams buvo vedamos nepaprastos, labai įdomios pamokos. Tą dieną pas mus svečiavosi „Beatričės namų“ muziejaus edukatorės Renata ir Lina. Jos pasakojo apie aklą dainininkę Beatričę Grincevičiūtę, kuri, beje, labai mylėjo vaikus. Regėjimo negalia moters nepalaužė: ji pati mezgė, kepė, mielai priiminėjo svečius, bendravo ir kuo galėdama padėdavo kitiems.

Viešnios atvežė ir parodė pačios Beatričės rankomis numegztus krepšius. Matėm trumpą filmą apie šią moterį – kaip ji kepė bandeles ir puikiai dainavo. Mokiniai lietė Brailio raštu parašytą knygą, rašė ant vaškinių lentelių ir mokėsi skaityti ne akimis, o pirštais. Kai kurie pirmą kartą pamatė aklųjų rašto lentelę, sužinojo,

jog spalio 15-ąją yra minima Pasaulinė baltosios lazdelės diena. Beje, lazdelę taip pat galėjo savo rankomis paliesti.

Dėkojame edukatorėms už įdomius užsiėmimus, pozityvumą ir jų skleidžiamą šviesą!

Iš Punsko mokyklos archyvo

„Žiburiukai“ Vilniuje

IRENA VAICEKAUSKIENĖ

Spalio 14 dieną Šokio teatre Vilniuje vyko II tarptautinis populiariosios vokalinės muzikos festivalis „Vaikystės šalyje 2017“. Jis skirtas Vilniaus Broniaus Jonušo muzikos mokyklos popgrupės „DO RE MI FA“ dvidešimtmečiui. Šventėje dalyvavo grupės ir solistai iš Lietuvos, Estijos, Baltarusijos ir Lenkijos. Iš viso buvo daugiau kaip 400 dalyvių, tarp jų Seinų lietuvių „Žiburio“ mokyklos popgrupė „Žiburiukai“, vadovaujama Juozo Pilecko. Mokiniai lydėjo mokytojos Irena Balulienė ir Irena Vaicekauskienė.

Irenos Vaicekauskienės nuotr.

Puiki diena Druskininkuose

IRENA VAICEKAUSKIENĖ

Pavasarij „Žiburio“ mokyklos pradinukai aplankė Druskininkus. Kelionė buvo puiki, taigi naujiems mokslo metams įsibėgėjus į druskos miestą išvyko jaunesni jų draugai pirmokai ir vyriausieji darželinukai. Ir šį kartą namo sugrįžome kupini įspūdžių ir geros nuotaikos.

Atvykę į Druskininkus pirmiausia užsukome į M. K. Čiurlionio memorialinį muziejų. Aplankėme namus, kuriuose su gausia šeima gyveno ir kūrė didysis menininkas. Apžiūrėjome žymiausių dailės kūrinių reprodukcijas, pasiklausėme muzikos.

Paskui nuvykome prie kompozitoriaus paminklo. Juo pasigrožėję, patraukėme prie Nemuno pakrantėje esančio „Grožio šaltinio“. Tai sūriausias Druskininkų šaltinis, turintis odą valančių ir jauninančių savybių.

Pasivaikščiojimo metu galėjome grožėtis ne tik rudens nudažyta gamta, puikiais gėlynais, skulptūromis, fontanu, bet ir Mikalojaus Konstantino Čiurlionio paveikslų reprodukcijomis. Miesto erdvėse ant molbertą primenančių stovų pakabinta po dvi paveikslų kopijas.

Ekskursijos pabaigoje visų laukė maloni staigmena – apsilankymas Druskos studijoje. Čia ponia Aušra mums papasakojo apie lietuvišką druską ir jos gydomąją galią. Po to visi dalyvavome kūrybinėse dirbtuvėse – iš sūrios tešlos lipdėme gražiausius darbelius. Kartu su skulptoriumi Tauru Česnulevičiumi kūrėme druskos skulptūreles. Pasigrožėję iš krosnies ištrauktais mūsų kūrinių, padėkojome studijos šeiminiškams už šiltą priėmimą bei įdomią patirtį ir išvykome namo.

Spalio 2–3 d. Lietuvos ir užsienio lietuviškų mokyklų atstovai dalyvavo Lietuvos nacionalinėje Martyno Mažvydo bibliotekoje Vilniuje vykusiame nekasdieniame renginyje, kurį organizavo Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija, Ugdymo plėtotės centras ir Vilniaus universitetas. Konferencijoje „Algirdas Julius Greimas Lietuvoje, pasaulyje, mokykloje“ susitiko mokytojai iš Baltarusijos, Vokietijos, Anglijos, Belgijos ir kitų šalių. Mūsų krašto mokykloms atstovavo Birutė Vaičiulienė, Marytė Malinauskienė ir Gražina Kibyšienė. Konferencija skirta semiotiko, kalbotyrininko, mitologo, publicisto, rezistento, pabėgėlio Algirdo Juliaus Greimo (1917–1992) šimtosioms gimimo metinėms paminėti. Ši sukaktis įtraukta į UNESCO minimų datų sąrašą, o 2017-ieji paskelbti Algirdo Juliaus Greimo metais.

Pasaulyje Greimas žinomas kaip vienas moderniosios semiotikos pradininkų. Pradėjęs mokslininko kelią nuo kalbos tyrimų, jis susidomėjo pamatinėmis reikšmės ir prasmės problemomis. Pasak Greimo, visas žmogiškasis pasaulis – reikšmės pasaulis. Jo organizuotų seminarų pagrindu susikūrė vadinamoji Paryžiaus semiotikos mokykla. A. J. Greimo teoriniai moksliniai tyrimai padėjo pagrindus semiotikai, kaip kalbinių ir nekalbinių ženklų sistemų prasmės mokslui. Jis sukūrė teoriją, aprašančią ženklų sistemų susidarymo ir jų funkcionavimo universalius principus, tų sistemų ryšius ir sąveiką. Plėtodamas semiotiką, siekė padėti bendrosios humanitarinių mokslų metodologijos pagrindus. A. J. Greimas semiotiką praturtino originaliomis semiotinės struktūros, diskurso, prasmės izotopijos, naratyvinės gramatikos, naratyvinės programos, semiotinio vyksmo ir veiksmo, semiotinės komunikacijos, modalumo, kompetencijos ir kitomis sąvokomis. Savo darbuose semiotinius metodus

Irenos Vaicekauskienės nuotr.

Mokytojų konferencija „Algirdas Julius Greimas Lietuvoje, pasaulyje, mokykloje“

GRAŽINA KIBYŠIENĖ

jis pritaikė kalbos ir istorijos, mito, pasakos, literatūros kūrinio analizei. Semiotika buvo svarbus Greimo gyvenimo projektas.

Konferencijos metu išklausėme kelias svarias paskaitas apie semiotiką, kalbotyrininką, mitologą A. J. Greimą. Doc. dr. Darius Kuolys teigė, kad Greimas kalbinamas gali daug kalbėti. Priklauso nuo to, ar mes mokėsime jį prakalbinti, su juo ginčytis. Svarbu, kad pamažu Greimas ateina ir į mokyklas, įsiterpia su savo pastabomis prie kitų autorių. Dr. Saulius Žukas parodė Greimo vietą mokykloje. Tai atidus tekstų skaitymas bei integravimas jau pradinėse klasėse, mitologijos ir tautosakos analizė vyresnėse klasėse. Prof. dr. Kęstutis Nastopka teigė, kad semiotika padeda išsiaiškinti, ką reiškia

šis pasaulis, pavedžiojo konferencijos dalyvius semiotiniais takais po Greimo mitologiją. Semiotikos tikslas yra prasmės ieškojimas, taip pat lietuvių mitologiniuose pasakojimuose. Dr. Jūratė Levina pristatė naujausias knygas apie Greimą. Knygoje „Algirdas Julius Greimas. Asmuo ir idėjos“ (sudarytojas prof. dr. Arūnas Sverdiolas) sudėti pokalbiai, laišakai, atsiminimai. Kita knyga tai paties A. J. Greimo mintys „Apie viską ir nieką: žmogus, visuomenė, kultūra“. Knygas planuojama išleisti dar šiais metais. Vyko ir darbas grupėmis. Su užsienio lietuviškų mokyklų mokytojais dirbo doc. dr. Zita Nauckūnaitė. Mūsų užsiėmimų tema – „Kaip dėstyti mitą mokykloje?“.

Manau, kad pirmos konferencijos dienos kulminacinis taškas tai inter-

aktyvios trikalbės (lietuvių, anglų, prancūzų) kilnojamosios parodos „Pasaulis semiotiko akimis“ atidarymas. Pirmieji parodos pristatymai jau įvyko Paryžiuje ir Kaune. Ją dar planuojama pristatyti Belgijoje ir Rusijoje. Vilniuje parodą atidarė Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos generalinė sekretorė Asta Junevičienė, Lietuvos nacionalinės M. Mažvydo bibliotekos direktorius Renaldas Gudauskas, Lietuvos Respublikos Seimo kultūros komiteto pirmininko pavaduotojas Arūnas Gelūnas, Prancūzų instituto Lietuvoje direktorius Jean-Mari Sani ir parodos kuratorė Gintautė Žemaitytė. Parodą sudaro kelios dalys ir trys pasakojimai: apie Greimo gyvenimo vaidmenis, jo įkurtą semiotikos mokyklą ir kelias sąvokas. Svarbi dalis „Semiotizatorius“ – instaliacija, padedanti suprasti, kaip semiotikai žiūri į pasaulį, skirtingus kasdienybės fragmentus. Šie objektai tai laiškas, vynas ir šuo Rudis, kurie buvo ypatingai svarbūs Greimui. Po parodos dalyvavome Nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos inicijuoto ir Ryčio Zemkausko sukurto dokumentinio filmo „Cherchez Greimas“ („Ieškokime Greimo“) premjeroje, turėjome progos susitikti su filmo autoriumi.

Konferencija turininga, skatinanti pamąstyti ir kitomis akimis pažvelgti į mus supantį pasaulį, sustoti ir paieškoti gyvenimo prasmės, pasverti savas vertybes, apsvarstyti tautiškumo klausimus, dar kartą įsitikinti, kad maža Lietuva gali būti didelė lietuvių nuveiktais dideliais darbais.

Iš Gražinos Kibyšienės albumo

Konferencijos dalyviai. Centre doc. dr. Darius Kuolys

Kapelų šventė

DALIA ASTRausKIENĖ

Spalio 7 d. jau penkioliktą kartą Seinų „Lietuvių namuose“ skambėjo lietuviška liaudies muzika ir dainos. Jubiliejinėje kapelų šventėje dalyvavo devynios liaudies muzikos tradicijas puoselėjančios kapelos: Punsko lietuvių kultūros namų kapela „Klumpė“ (vad. Jonas Zakaravičius), Vidugirių kaimo kapela (vad. Jurgis Vaznelis), Lietuvių šv. Kazimiero draugijos vyrų kvartetas (vad. Gediminas Nevulis), Punsko folkloro ansamblis „Alna“ (vad. Vytautas Batvinskas), Punsko senjorų klubo kapela „Tėviškės aidai“ (vad. Gediminas Kraužlys), Seinų „Lietuvių namų“ liaudiškos muzikos kapela „Šalcinis“ (vad. Vytautas Gavutis). Trykštančia energija bei skleidžiamą puikią nuotaiką visus sužavėjo kapelos iš Lietuvos: Kretingos rajono kultūros centro liaudiška kapela „Lakštingelė“ (vad. Pranas Razmus), Radviliškio kultūros centro kapela „Radvija“ (vad. Jūratė Stakvilevičienė) ir kapela „Seduvos bernai“ (vad. Gintaras Rutkauskas). Visi renginyje

Punsko folkloro ansamblis „Alna“

Ingos Astrauskaitės nuotr.

dalyvavę kolektyvai išsiskyrė profesionaliu, nuotaikingu repertuaru ir scenine išvaizda.

Renginio vedėjai – smuklės savininkas žydelis Maušukas (Eugenijus Kaminskas) ir jo draugė, kaimo moterėlė Magdutė (Cilė Grizevičienė). Renginį režisavo Genutė

Pakutkienė, scenos dekoraciją paruošė Birutė Roglienė.

Kapelų šventės metu pristatyta Vilkaviškio rajono kūrybinės grupės „Sėjinis“ darbų paroda „Tautinis kostiumas popieriaus karpiniuose“, kuri veiks Seinų „Lietuvių namuose“ visą spalio mėnesį. Renginį rėmė Lenkijos Respublikos vidaus reikalų ir administravimo ministerija bei Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerija.

Kapelų šventėje vyko taip pat vaišės, pabendravimas su daina ir muzika. Visi dalyviai apdovanoti padėkomis, gėlėmis ir renginio rėmėjų dovanomis. Visų kapelų muzikantai linksmino ir bendravo su publika, grojo ir dainavo, o žiūrovai iš visos širdies pritarė kapelų atliekamoms dainoms, palaikė plojimais ir palin-gavimais. Tikiuosi, kad ši tradicinė šventė Seinuose dar ne vienus metus džiugins Seinų, Punsko ir Suvalkų krašto žmones.

Vidugirių kaimo kapela

Ingos Astrauskaitės nuotr.

Punsko lietuvių kultūros namų kapela „Klumpė“

Ingos Astrauskaitės nuotr.

Lietuvių šv. Kazimiero draugijos vyrų kvartetas

Ingos Astrauskaitės nuotr.

Kretingos rajono kultūros centro liaudiška kapela „Lakštingelė“

Ingos Astrauskaitės nuotr.

Radviliškio kultūros centro kapela „Radvija“

Ingos Astrauskaitės nuotr.

Seinų „Lietuvių namų“ liaudiškos muzikos kapela „Šalcinis“

Ingos Astrauskaitės nuotr.

Kapela „Šeduvos bernai“

Ingos Astrauskaitės nuotr.

Punsko senjorų klubo kapela „Tėviškės aidai“

Ingos Astrauskaitės nuotr.

„Po tėviškės medžiais sustoję gražiai užtraukėm lietuvišką dainą“

ASTA PEČIULIENĖ

Spalio mėnuo – tai įsibėgėjantis ruduo... Gamtovaizdis darosi vis geltonesnis, tačiau danguje to geltonumo, tos šviesybės vis mažiau... Saulė turi žmogui nepaprastai stiprų ir teigiamą poveikį, o kai jos trūksta, ieškome alternatyvos kitose gyvenimo srityse. Ryškiu saulės spindulėliu spalio 15 d. (sekmadienį) suspindėjo Punsko lietuvių kultūros namai. Čia jau vienuoliktą kartą į savo šventę susibūrė lietuviškos mūsų krašto muzikuojančios šeimos.

Tokių šeimų pas mus daug, juk lietuviai „negali nedainuoti“... Sunkiau – atsistoti scenoje prieš publiką ir atlikti keletą kūrybinių viešai. Čia ir prasideda visos bėdos. Vis dėlto yra dar keletas kūrybingų, išradingų ir drąsių šeimų, kurios nugalėjusios jaudulį ir kinkų drebėjimą išdrįsta scenoje pagroti, padainuoti ir netgi pašokti.

Šiais metais girdėjome net devynias šeimas iš mūsų krašto ir vieną

nepaprastai įdomią šeimą iš Lietuvos. Norą dalyvauti šventėje pareiškė net trylika šeimų, tačiau kartais aplinkybės yra stipresnės už bet kokius norus ir pažadus, todėl džiaugiamės, kad iš tų trylikos liko bent dešimt.

Džiugina, jog Muzikuojančių šeimų šventės dalyvių gretas vis papildo nauji veidai. Šiais metais debiutavo ryškių dainavimo gebėjimų turinčios mažosios sesutės Nevulytės – septynmetė Inesa ir šešiametė Odeta iš Punsko. Neginčijamas faktas, kad mergytės talentą paveldėjo iš savo balsingo tėčio, tačiau šventei sesutes paruošė mama Alicija, dirbanti darželyje mokytoja. Mergytės padainavo dainelę „Debesų takais“ ir vienbalsiai pažadėjo, kad į kitą šventę tikrai atsives ir savo tėvelį. Taigi šventė po dvejų metų, tikėkimės, vėl bus!

Nebe pirmą kartą skambėjo Sinkevičių-Nevulių dainuojančios šeimos atliekamos liaudies dainos. Šį kartą

pasirodė mama Emilija, dukra Onutė Chmieliauskienė, dukra Rūta Ivoškie-nė su savo atžalomis: sūnumi Ernestu ir dukrele Simona. Emilija Sinkevičienė-Nevulienė – tikras liaudies dainų lobynas. Ji atsimena dar savo močiutės dainuotas dainas. O kad ir vaikams Dievulis nepadarytų muzikalumo, visi jie groja ar dainuoja, tai ir šventėje sodriais balsais atliko dvi lietuvių liaudies dainas: „Ant kalno klevelis stovėjo“ ir „Lygiojoj lankoj“.

Trečioji šeima, pajavairinusi atlikėjų gretas, buvo Malinauskai. Pirmiausia Jolanta Malinauskaitė-Vektorienė su dukra Gintare padainavo Jazzu dainą „Rudens naktis sustojo“, o vėliau į sceną atėjo visas ansamblis: trys vaikinai su akordeonais – Jolantos brolis Darius, sūnus Mangirdas bei pusbro-lis Arūnas Matulevičius. Ir tada tai suskambo liaudiškas valsas! Merginos irgi ne pėsčios – Gintarė pritarė smuiku, o Jolanta barškučiu. Taip ir

Inesa ir Odeta Nevulytės

Jurgio Paransevičiaus nuotr.

Sinkevičių-Nevulių šeima

Jurgio Paransevičiaus nuotr.

Malinauskų šeima

Jurgio Paransevičiaus nuotr.

Vaznelių šeima

Jurgio Paransevičiaus nuotr.

Valento Uzdilos šeima

Jurgio Paransevičiaus nuotr.

išėjo Malinauskų kapela. Beje, ši šeima bene vienintelė išarusi ar dar bearianti muzikos mokyklos dirvonus: Jolanta su Dariumi baigę muzikos mokyklą, jaunimas tebesimoko...

Vazneliai – dar viena muzikiniais gabumais išsiskirianti šeima. Mama

Aldona buvo aktyvi ansamblių dalyvė, tai ir įdiegė savo dukroms meilę lietuviškai dainai ir muzikai. Scenoje pirmiausia pasirodė dvi sesės Alicija Baranauskienė ir Asta Žukauskienė – atliko dainą „Prisėdai šalia“ (žodž. D. Bielskytės, muz. V. Grušo). Vėliau

duetą papildė mama, ir moterys a cappella atliko lietuvių liaudies dainą „O atsimenu namelį“. Trijų balsų skambėjimas buvo šviesus ir darnus. O paskutinei dainai „Kur gintarais nusėtas marių krantas“ prie močiutės ir mamųčių pribėgo anūkėlės Gabrielė Baranauskaitė ir Inga Žukauskaitė. Taip trys Vaznelių šeimos kartos pradžiuogino susirinkusius žiūrovus.

Aštuntą kartą šventėje mielai dalyvavo Valento Uzdilos šeima: sūnus Arvydas ir pastaruoju metu seneliui smuiku antrinanti anūkė Gabija. Ši šeima, būdavo, ir groja, ir dainuoja, bet šiai šventei paruošė du instrumentinius kūrinius: svajingą liaudišką valsą dviem smuikams ir akordeonui bei kitą – armonikai, akordeonui ir mušamiesiems.

V. Uzdila – ilgametis kapelos „Klumpė“ muzikantas. Klausiu, ar nejučia jaudulio, eidamas groti su šeima. Atsako: „Jausmas visai kitoks... čia daugiau baimės“. Primenu: „Taigi Jūs tyliais vasaros vakarais išėjęs į gamtą koncertuojat visam Punsko miesteliui, Jūsų publika neturėtų triukdyti“. Jis sako: „Ten manęs klausosi paukšteliai ir dar kartais Zita Venslauskienė...“

Dešimtą kartą šventėje dalyvavo Batvinskų ir Kalinauskų šeimos, kaip paprastai sujungusios savo pajėgas. Vytautas Batvinskas su dviem dukrom Lidija ir Gabija bei Vytauto sesuo Irena Kalinauskienė su trimis atžalomis: sūnumis Adomu ir Jonuku bei dukra Ieva kasmet klausytojo ausiai pažeria negirdėtų, įdomių, humoristinių dainelių. Nors ši kartą scenoje liga neleido pasirodyti tėveliui Vytautui, bet ansamblis puikiai atliko Antano Mikalausko dainą „Mes Lietuvoj“ bei humoristinę lietuvių liaudies dainą „Ataeina bernų pulkas“. Smagu, kad šeima ne tik dainuojanti, bet ir grojanti: kas klavišiniais, kas smuiku, kas akordeonu, birbyne, kanklėmis ar lamzdeliu. Tai vienas gražiausių muzikuojančių šeimos ansamblių, scenoje visuomet pasipuošęs tautiniais drabužiais.

Ne naujokė scenoje ir Onutės

Batvišų ir Kalinauskų šeimos

Uzdilienės šeima. Vienais metais ji būna gausesnė, kitais kuklesnė. Šiemet galėjo pasigirti gausumu. Scenoje buvo 8 artistai: mama Onutė, marti Dalia su sūnum Eimantu, dukra Rasa su dukrele Rugile bei dukra Asta su dviem vaikais Ina ir Matu. Mamulė pasižymi neeiliniu balsu, girdėti, kada Uzdilienė esanti bažnyčioje, o kada ne... Todėl ji ir yra šeimos varomoji jėga, ji parenka liaudies dainas ir išmoko jų savo vaikus, anūkus. Mamulės paskatinta šeima padainavo „Jau pražilo plaukai ant galvelės“, o jaunesnioji karta parinko dainą „Žalioj stotelėje“ (žodž. A. Saulyno, muz. M. Noviko), kuri tiko ir mamulei.

Vienintelė šeima, kuri dalyvavo visose Muzikuojančių šeimų šventėse – tai Pečiuliai. Mama Asta su dukra Ina ir sūnumi Matu atliko dvi dainas: „Tu padainuok, šaunus bernioke“ (žodž. K. Kubilinsko, muz. J. Bašinsko) ir A. Baltakio „Lietučiui dulkiant“.

Šventės pabaigoje koncertavo neeilinė šeima iš Lietuvos. Apie ją teko skaityti internete. Mane sudomino faktas, kad 2016 m. Vilniuje vykusioje Muzikuojančių šeimų šventėje-konkurse „Gaidų pynė“ ji laimėjo gausiausio kolektyvo nominaciją. Pamačiusi nuotrauką nusprendžiau, kad tokią šeimą būtina parodyti mūsų bendruomenei. Ir pasiskambinau šeimos „vadei“ Astai Čepulienei. Ji, pasikalbėjusi su vyru Gintaru, keturiais sūnumis Daumantu, Jोगintu, Svaidargu, Skomantu, dviem dukromis Deimante ir Ugne bei su

marčia Austėja, sutiko kad ir ne visa šeima atvykti į Punską. Pasirodo, jie muzikuojantys nuo atgimimo laikų. Atlieka liaudies dainas, groja ir dar... šoka! Kas buvo renginyje, savo akimis galėjo įsitikinti... Tai etnine kultūra alsuojanti šeima. Nors muzikos mokytoja pagal profesiją čia tik mama Asta, kiti šeimos nariai pasirinkę veterinarijos, technologijų, psichologijos sritis, tačiau tai netrukdo ne tik muzikuoti šeimoje namuose per įvairias kalendorines šventes, bet ir dalyvauti įvairiuose festivaliuose. Asta sako, kad jiems muzika padeda ir liūdnomis, ir linksmomis gyvenimo akimirkomis, joje jie atranda ramybę ir meilę. Scenoje pasirodė mama su tėčiu, du sūnūs, dvi dukros ir martelė. Padainavo, pašoko, vainikavo visą mūsų šventę.

Galiausiai jau tradiciškai pakvietėme visus šventės dalyvius bendrai „Giminių dainai“. Taip ir išėjo, kad „po tėviškės medžiais sustoję gražiai užtraukėm lietuvišką dainą“...

Dėkoju kiekvienam asmeniškai ir visiems kartu už Jūsų meilę lietuvių kultūrai, dainai, muzikai, už Jūsų brandumą ir tautinę savimonę. Puikiai suprantu, kad kiekvienas labai jaudinamės išeidami į sceną, bet jei tą jaudulį įstengia nugalėti mąstymas, jog vis dėlto reikia palaukti mūsų tradicijas ir jas puoselėti – tai drąsiai galiu teigti, kad mes čia gyvuosime dar pakankamai ilgai. Mat muzikuojanti šeima – tai darni šeima, o darni šeima – tai darni ir stipri bendruomenė. Valio visiems dalyviams ir šimteriopai ačiū!

Rėmėjai mums šį kartą skyrė pakankamai pinigėlių, todėl visoms šeimoms padovanojome po baltą staltiesę, kuri, tikėkimės, papuoš šeimyninį stalą švenčių metu, bei po šiltą, minkštą apklotą, kuris saugos šeimą nuo šalčio ir negandų. Mažiausiems dalyviams paskatai įteikėme taip pat po kuklų suvenyrą. O didžiausia dovana – tai patys žmonės, kurie muzikoje randa paguodą, ramybę ir atsipalaidavimą. Jūs visi mūsų visuomenei esate didžiausias turtas ir vertybė. Kad tik daugiau tokių šeimų mūsų krašte!

Po koncerto visi dalyviai dar susitikome kavinėje „Mūza“, kur pavalgę dainavome, šnekučiavomės, pratęsėm šventinę popietę.

Šią šventę, kaip ir daugelį šiųmečių mūsų renginių, rėmė Lenkijos Respublikos vidaus reikalų ir administravimo ministerija.

Onutės Uzdilienės šeima

Su muzika ir daina per gyvenimą

EUGENIJA PAKUTKIENĖ

*Sodai pražys baltai baltai,
Soduos skambės paukščių balsai.
Koksai romantiškas dangus
Čia, virš Galadusio krantų.
Kaip lauko debesys pilki,
Jie atsispindi vandeny...*

G. Nevulis

Gražūs mūsų krašto žmonės ir turtingi savais siekiais, darbais bei savo praeitimi. Verta ja dalintis su kitais.

Burbiškių kaimo (G. Marcinkevičius, tarp kitko, rašęs, kad Burbiškiai seniau buvę Burbinai) ūkininkas Gediminas Juozas Nevulis jau daug metų groja akordeonu. Groti išmoko pats. Sako: „Nusipirkau Lietuvoje knygą su natom ir gaidas išgrodavau, labai patiko.“ Kur pirko pirmą instrumentą? „Tėtė iš Lietuvos parvežė nupirkęs du akordeonus ir armoniką, kai jau važiuom namo 1959 m., nes

mes Lietuvoje ilgą laikotarpį išbuvo – nuo 1941 iki 1959 m.“ Jis pritaravo instrumentu Burbiškių dainininkams, nemažai metų vadovavo Vidugirių moterų ansamblui „Rūta“, su žmona dainavo Žagarių kolektyve, kurį subūrė Algirdas Skripka, praėjus keleriems metams po „Lietuvių namų“ atidarymo – Seinų chore „Seinijos aidas“, kuriam vadovavo Jonas Pavilonis iš Alytaus.

Nuo 2001 m. iki dabar groja ir dainuoja Seinų „Lietuvių namų“ kapeleje „Šalcinis“ bei Šv. Kazimiero draugijos vyrų kvarteto repeticijas lanko, nes nuo 2012 m. jam vadovauja. Dalyvavo ir tebedalyvauja su meno programa (dažnai įpindamas ir savos kūrybos dainų) savo krašto renginiuose bei Lietuvos.

Gediminas Juozas Nevulis antrą vardą paveldėjo iš savo senelio Juozo Nevulio, kurio žmona buvo iš

gretimo Sankūrų kaimo – Marcelė Durtonaitė. Senelis Juozas su broliu Liudviku grojo nuo jaunystės smuikais. Juos gerbė ir vertino savas Burbiškių kaimas ir aplinkiniai, nes jie buvo gabūs staliai ir meistrai, patys pasigamino sau smuikus, apkaustus brikeliams darė. Šeimoje pasakota, kad Juozas, turėdamas 17 metų, savarankiškai apkaustė pirmą vežimą, už tai gavo 25 zlotus. Tada tai buvo didelis pasiekimas ir nemaži pinigai. O Juozo sūnus Jonas (Gedimino tėvelis) jaunystėje taip pat pasigaminęs smuiką. Jam labai rūpėjo išmėginti tėvelio smuiką. Nors atsargiai grodavo ir taip pat atsargiai padėdavo į vietą, bet jo tėvukas tuoj pastebėdavo, kad instrumentas buvo paliestas. O jam rodės, kad kaip paėmė, taip ir paliko. Tačiau tėvas atpažindavo, kada smuikas buvo paimtas, mat būdavo išderintas ar ne taip įdėtas į medinę dėželę. (Tėvelio smuiką Gediminas vėliau perdavęs Astai Veverskytei, kuri keletą metų dirbo Seinuose su chorų.)

Dar smuiku grojo ir Nevulijų netolimas kaimynas Antanas Ramanauskas (Jono Ramanausko tėvas).

Gediminas sako: „Prieš karą daug buvo jaunimo, turėjo dvi-račius ir gerus balsus. Kai sustoję uždainuos Burbiškiuose, tai kitoj pusėj ežero Dusnyčioj net skambėj jų dainos...“ Ir rodo 1938 m. nuotrauką su 10 dviartininkų bei kitą su trimis draugais, kur pirmas stovi jo tėtis Jonas Nevulis (1915–1986) – stalius, ūkininkas, smuikininkas; viduryje – Bronius Leskevičius, trečias Antanas Stankevičius – kalvis ir geras

Iš Jono Ramanausko albumo

1965 m. komitete Seinuose priimant lazdižiškius. Iš kairės: smuikais grojantys Antanas Ramanauskas ir Jonas Nevulis (Gedimino Nevulio tėvas), akordeonu – Mečius Krivonis, būgnu – mažas Gediminas Nevulis, paties pasidarytais cimbolais – Juozas Magalenga

Iš Gedimino Nevulio albumo

Burbiškių kaimo vyrai, daugiau prisidėję prie paminklo pastatymo

giesmininkas.

Bronius Leskevičius gimęs 1900 m. Burbiškiuose. Per Pirmąjį pasaulinį karą, kai Broniui buvo 14 metų, jis rado tokį lyg plunksnakotį. Pakrapštė, tai kaip trenkė! Nutraukė jam pirštus. Tuo metu frontas ėjo, tai rusų kariuomenė paėmė jį gydyti į Leningradą. Išgijo, bet liko be pirštų. Gyveno Vilniuje, išsimokslino ir rūpinosi šio krašto jaunimu, kviesdavo atvykti mokytis bei parūpindavo vietą apsigyventi.

Dar vienoje nuotraukoje Burbiškių jaunimas prie kaimo kryžiaus ir prie didelio sodo 1930 ir 1939 m. Visų Gediminas neatpažįsta, bet pamini antroje eilėje pirmą iš kairės Joną Gausę iš Radžiūčių, kuris atėjo augintiniu pas Ramanauskus į Burbiškius ir liko. Prieš išvežimą į Lietuvą Burbiškiuose buvo net treji Ramanauskai. Vieni išvis nesugrįžo. Lietuvoje liko ir Andreičikai, ir Jonušai, ir daugelis kitų Burbiškių gyventojų.

Burbiškiuose ant kalno greta Juozo Nevulio (Gedimino senelio) gyveno Jurgis Nevulis. Jis buvo atėjęs čia į žentus iš Didžiulių kaimo, paskui išėjo į partizanus, liko Lietuvoje,

gyveno Marijampolėje.

1941 m. pagal Ribentropo-Molotovo susitarimą Punsko ir Seinų krašto lietuviai buvo vežami į tuomet jau sovietų okupuotą Lietuvą. Važiavo ir Burbiškių kaimo žmonės. Turėjo palikti savo namus taip pat Nevulių šeima. Prieš vykdami į Lietuvą tėviškę (po 8 ha) pasidalijo Juozas ir Liudvikas.

Gedimino senelis su septynetu vaikų (sūnūs Liudvikas, Jonas ir penkios dukros: Ona, g. 1913 m., tapusi Jonušiene, Anelė, g. 1917 m., Ieva, Bronė, g. 1924 m., Verusė) arkliais pakinkytu vežimu keliavo Lietuvos link. Paskui senelis vedė antrą kart ir tuomet gimė dar du sūnūs: Kazimieras ir Vitas.

Lietuvoje apsistojo Zailiuose prie Ylelio ežerėlio, vokiečio Gleifaršto paliktame ūkyje. Čia įsikūrusios trys šeimos dirbo 24 ha žemės. Graži vieta Zailių sodžius prie Bambenos upės, netoli Bambininkų piliakalnio. Nevuliai susidraugavo su Totoraiciais, kilusiais nuo Alytaus, kurie netoliese turėjo nuosavybę – Jonaraisčio miškelį.

Mirė ir antroji žmona. Vedęs trečią

daugiau vaikų nesulaukė. Zailiuose Juozas Nevulis buvo paskirtas ūkvedžiu, nes jis buvęs geras stalius, meistras.

Zailių sodžiuje Nevuliams skirta 8 ha žemės. Jonas Nevulis (Juozo sūnus, g. 1915 m., Gedimino tėtis) čia pažino lietuvaitę Adelę Jušinskaitę (g. 1923 m.). Būdamas 26 metų, apie 1941-uosius, ją vedė. Zailiuose pasistatė namelius. 1951 m. Nevulius paskyrė dirbti į „Aušros“ kolūkį. Be darbo kolūkyje, Jonas darė vežimams ratus, o žmona ravėdavo po pusę hektaro runkelių. Gavo obelų sodinukų, tai užveisė didelį sodą (vėliau jį pardavė), o 60 arų apėjo rugiais.

Pirmiausia Jono ir Adelės (Jušinskaitės) Nevulių šeimoje Zailiuose šalia Simno gimė

Birutė, bet po metų mirė. Jonas (būsimas sporto mokytojas) gimė 1945-08-02, bet dokumentuose įrašyta 1946-02-02. Mama turėjo jį „pajauninti“, kad galėtų gauti iš kolūkio daugiau medžiagos kelnėms. Ot, tokia įdomybė. 1961 m. gimė Giedrė. Vėliau lenkų pase ji įrašyta Gerda, nes sakyta, kad čia nesą tokio vardo kaip Giedrė.

1948 m. balandžio 9 d. gimė Gediminas (vardas Juozas įrašytas tik bažnyčios knygoje, kad turėtų šventąjį globėją). Iki antros klasės jis mokėsi Bambininkų kaimo mokykloje prie Simno, gražioje vietoje tarp Simno ir Žuvinto ežerų. Vėliau iki septintos klasės Gediminas Nevulis mokslus ėjo Krasnave, Seinų valsčiuje.

Namai Burbiškiuose Nevulius neapsakomai traukė. Po ilgų metų kaimynai Krivoniai iš Jonaraisčio padėjo surinkti tinkamus dokumentus (atsiuntė reikiamus pažymėjimus, liudijančius, kad Nevuliai gyvenę Burbiškių kaime), kad galėtų sugrįžti. Į Lenkiją Nevulių šeima (tėvai ir trys vaikai: Jonas, Gediminas, Gerda; senelė mirė 1927 m., senelis – apie 1947 m.) parvažiavo 1959 m. apie

Iš kairės viršutinėje eilėje: Jurgis Kraužlys, Ieva Nevulytė, Jurgis Nevulis, Albinas Gylys, Stasys Ragelis, Adelė Kraužlytė, Marytė Puniškytė, Kazys Andruškevičius, Marytė Grėbliūnaitė, Juozas Šatkauskas, Julė Žukauskaitė, Antanas Stankevičius, Ona Vaitulionytė; žemutinėje eilėje: Alfonsas Puniškis, Bronė Andruškevičiūtė, Juozas Grėbliūnas, Vincas Žukauskas, Ona Šatkauskaitė, Jonas Nevulis, Bronius Puniškis, Ona Magalenga, Juozas Adreičikas

balandžio 20-ąją. 1960 m. gimė jausniausia Gedimino sesuo Onutė.

„Ne taip paprasta buvo pareiti namo, nes per Antrąjį pasaulinį karą mūsų namuose apsigyvenęs lenkas Mečislovas Žilinskas, atkeltas nuo Suvalkų, kuris ėjo gretimam Juodeliškės kaime tokio tarsi valsčiaus pirmininko pareigas. Jis puikiai žinojo, kad valstybė jam čia skyrė gyventi ir kad neprivalo išeiti iš mūsų namų. Tad tėvelis pardavė, ką užgyveno Lietuvoje, vargais negalais surinko reikiamą sumą ir išpirko iš to lenko savus namus už 25 tūkstančius zlotų. Tai tokia skaudi tiesa“, – pasakojęs Gediminas Nevulis.

Neįtikėtina... Turėjo išpirkti savus

namus, kuriuose dar prieš karą veikė Burbiškių kaimo mokykla, nes viename trobos gale buvo didelis kambarys. Medį statyboms Gedimino senelis Juozas (Dominyko Nevulio sūnus) su savo žmona Marcelė (Durtonaitė iš Sankūrų) arkliais

jo į Vilnių ir prašė, kad būtų leista Burbiškiuose atidaryti lietuvišką mokyklą. Burbiškių kaimas buvo vieningas. Mokykla buvo keliami iš vietos į vietą: tai pas Nevulius veikė, tai pas Marcinkevičius, tai pas trejus Ramanauskus (vienų vietoje šiuo

pakinkytu vežimu vežė net iš Gibų miškų, kur pirkto iš maskolių. Pastatė tą trobą 1928 m. Šnekėta, kad nebuvo paprasta sukaupti lėšų. Šeima didelė, reikėjo duonos kitur ieškot, tad Juozas Nevulis prieš Pirmąjį pasaulinį karą išvyko užsidirbti į Ameriką, o senelio dvi sesės ir brolis dirbo Anglijoje. Viena tapo Kazlauskiene (Lazdijuose), kita Valukoniene (vėliau gyveno Seinuose).

Gedimino senelis Juozas nepaprastai gerbė gimtąją kalbą. Kalbėta, kad jis buvo pasimokęs ir daraktorius. Dviračiu važinė-

Iš kairės: Viktoras Marcinkevičius, Albinas Jonušis, Jonas Nevulis, Albinas Gylys, Vincas Žukauskas, Juozas Šatkauskas, Bronius Puniškis, Liudvikas Petruškevičius, Jonas Vasiliauskas, Kazys Andruškevičius. 1938 m.

Susirinkus prie paminklo Burbiškių kaimo gyventojams šv. Mišias atnašavo kun. Bernardas Augaitis

metu gyvena Gausiai).

Ankstesni Nevulių trobesiai buvo 1914 m. pastatyti ant kalno arčiau Žukauskų, bet sudegė. Paskui statėsi 1927–1928 m. jau žemiau. (Tuo metu mirė močiutė.) Užuvėjoj ne taip vėjas pūtė ir perkūnija nebaisi buvusi. Buvo pastatytas anksčiau tvartas, kluonelis ir vėliausiai naujesnė troba. Bet kaip įdomiai... Medinę trobą 1962–1964 m. apstatė plytų mūru, kad nereikėtų planų išsipirkti. Pastatę viduj išgriovė medinę. Po karo toje troboje taip pat veikė Burbiškių kaimo mokykla, kur iki 1972 m. buvo 4 klasės ir mokytojui kambariukas. LVKD pastangomis čia buvo mokoma lietuviškai.

Grįžę iš Lietuvos pusantrų metų gyveno pas Krivonius Jonaraisty. Nebuvo kada liūdėt, nes kaimynai prikalbino groti. Grojo su Gylių Vitu. Jonas Nevulis (Gedimino tėtis) ir Liudvikas Nevulis (Gedimino dėdė) buvo geri smuikininkai. Labai brangino savo smuikus. Gedimino tėvas, būdamas 15–16 metų, pats pasidarė smuiką, o kitą („stradivarą“) nusipirko iš vokiečio, bet vėliau vokiečiai jį pasiskolino ir neatdavė.

Gediminas taip pat visada mėgo

dainas, žavėjosi muzika ir gražiais vaizdais. Pats fotografuoja įdomesnes vietas, dėlioja nuotraukas į albumus, rašo dainoms tekstus, pritaiko gaidas, groja ir dainuoja. Prieš 20 metų su žmona Onute Vaznelyte iš Valinčių tapo pensininkais, tačiau laiko veltui neleidžia. Nors į Seinus toloka, bet atvyksta į repeticijas.

Jiedu toliau saugo gražią tėviškę, sodina gėles, medelius. Tikrai graži tėviškė ant didžiulio Galadusio kranto. Ji primena vaikystės vietas prie Žuvinto Lietuvoje.

Kaimynams atminti ir tremties dantai įamžinti pastatė savo lėšomis du paminklus. Jie keliautojams pasakoja mūsų krašto istoriją. Gediminas Nevulis sakęs, kad per Pirmąjį pasaulinį karą daug jaunimo šaukė į Lenkijos kariuomenę, bet jie nenorėjo ten eit. Jie savo valia eidavo į savanorius Lazdijuose. Taip pasielgė ir Burbiškių Nevulių kaimynas Jurgis Krušnys. Jis tapo savanoriu, kovojo ir žuvo Žuvinto paliose prie Simno. (Jurgio Krušnio pavardę rasime ir Tauro apygardos partizanų vardu „Ištark mano vardą“.) Žuvo ten ir Adukauskas iš Paliūnų, kuris buvo vedęs Leskevičiūtę iš Burbiškių. Negrįžus

Krušniams iš Lietuvos į paliktą ūkį Burbiškiuose 1917 m. atsikėlė gyvent Pšeborauskas, vedęs Aleksaitę. Jie vėliau atidavė žemę susikūrusiam Burbiškių valstybiniam ūkiui. Žemę tą valdžia nusavino. Gediminas Nevulis su tėte 5 ha savos žemės iškeitė į Krušnių paliktą (jau esančią valstybinio žemės ūkio nuosavybe), kadangi ji buvo arčiau namų. Čia ir miško, ir ariamos žemės buvę, nors labai akmeningos. Ardami ir rinkdami akmenis surado vieną labai didelį ir įdomų – su tarytum įlietu per vidurį kryžiumi. Išsikasę akmenį pargabeno namo ir pastatė netoli savos sodybos.

Savanoriui Jurgiui Krušniui atminti pastatytas paminklas, besisukantis ant ašies, su užrašu:

„Čia mokyklą lankė, čia su draugais žaidė Jurgis Krušnys, kovojęs už Nepriklausomą Lietuvą. Žuvo Žuvinto paliose 1945 m. Kapas nežinomas.“ Paminklą padarė a. a. Jono Gasparavičiaus įmonė iš Punsko. Gediminas negrįžusiems Krušniams atminti sukūręs taip pat eilėrašį.

Kitame akmenyje iškalti šie žodžiai (jų autorius – Gediminas Nevulis):

Prisiminkime 1941 m.

Burbiškių ir šio krašto tremtinius.

Ištremti iš gimtųjų namų,

Iš takelių žaliųjų krantų.

Kai sugrįš ilgesys vėjeliu,

Vanduo ežere – suvirpės bangele.

„Burbiškiuose sukūrėm visą kapelą, kuri sėkmingai ir gana ilgai veikė, grojo ne vienose kaimų vestuvėse, iškilmėse Seinuose, – prisimena Gediminas. – Aplinkui kapelų nebuvo, tik Valinčių kaime broliai Bansevičiai muzikavo. Mūsų kapeloje Mečislovas Krivonis grojo akordeonu, Juozas Magalenga cimbolais (paties pasidarytais; jį groti išmokė Albinas Žukauskas iš Burbiškių), mano tėtė Jonas Nevulis ir Antanas Ramanauskas – smuikais, Vitas Gylys būgnu, Jonas Ramanauskas gitara, aš

akordeonu ir kartais būgnu.“

Kaip jau minėta, Gediminas Nevulis kuria gražias eiles apie gamtą, gražuolį gimtinės ežerą Galadusį. Pastaruoju metu sukūręs tokias eiles (pirašęs natas, pritardamas akordeonu su žmona Onute vakarais padainuoja):

*Ant krantų parymok saulei tekant,
Atsivers tau gražiausi vaizdai,
Bet gražesnių vaizdų aš nematęs,
Kaip Galadusio mūsų krantai.*

*Ežerai, ežerėliai banguoja
Ir gamta tau atskleis savo sielą,
Kai čiulbės čia paukšteliai maži,
Kai keliu nuo Žagarių keliausi.
Kol dar miega vėjėliai lengvi,
Oi, spurdėt ims širdis nerami.
Raibuliuos vandeny melsvi plotai.
Skraido baltos žuvėdros lengvai.*

O štai kita Gedimino kūrybos dainelė:

*Šiltas pavasaris, gražus.
Saulė vis kils kaskart aukščiau,
Sodai pražys baltai baltai,
Soduos skambės paukščių balsai.*

*Koksai romantiškas dangus
Čia, virš Galadusio krantų.
Kaip lauko debesys pilki,
Jie atsispindi vandeny...
Kai saulė leidžias vakaruos,
Žvaigždė įsižiebia rytuos.
Žolė pasipuošia rasa,
Žemę apgaubia tyluma.*

*O kokia nuostabi naktis,
Dangus nusėtas žvaigždėmis,
Plaukiant iš lėto valtele,
Dainuojant žvejų dainelę.*

*Mėnulis slėpės debesy,
Nendrės šnarėjo pakrašty.
Medžiai sustingę krantuose,
Žvaigždės žerėjo gelmėse.*

Dėkoju gerb. Gediminui. Linkiu sveikatėlės ir toliau kurti bei muzikuoti „Lietuvių namų“ kolektyvuose. Ačiū ir Gedimino brolio Jono dukrai Jovitai Nevulytei-Grėbliūnienei.

Iš Miroslavo apylinkės gyventojų atsiminimų

JONAS JURAVIČIUS

Miroslavo apylinkės gyventojų skaičių prieš karą papildė apie trisdešimt šeimų, atkeltų iš Seinų ir Punsko krašto. Nesustabdomai bėgant laikui jau tik vieną gyvą žmogų turime iš iškeltųjų iš Lenkijos.

Tai Skarkiškių kaimo Julė Žiurinskaitė-Grepinė. Ji kalbėjo:

– Nepyk ant manęs, kad prieš penkiolika metų tau nenorėjau prisipažinti, jog aš gimusi Lenkijoje ir iš ten atvykusi. Manau, bus aišku, kodėl taip pasielgiau, kai papasakosiu apie savo gyvenimą.

Iš Skarkiškių mūsų šeimos šešis asmenis atvežė į Lietuvą: senelius, tėvus ir mane su broliu. Ten palikome 5 hektarus žemės, kurios dabar aš nevažiavau ieškoti. Užteks man tos, kurią pašventins kunigas.

Man buvo devyneri metai, bet nežinau, kodėl manęs į mokyklą Lenkijoje neleido. Prisimenu, kaip per ežerą mus vežė rogėmis iki Lazdijų, vėliau atvežė į Miroslavo mokyklą, po to į Simono Konarskio dvarą. Ten buvo tokių kaip mes suvežta daug. Atsimenu tik Nevulijų šeimą. Visiems davė rinktis, kas į kokius kaimus nori, betgi mes tų siūlomų kaimų nepažinojome. Tėvai pasirinko Miroslavo apylinkės Balkūnų kaime tuščią vokiečio sodybą. Radome pusėtinus namus ir 22 hektarus žemės. Vokietis čia niekad

negyveno, tik mieste. Čia buvo nusi-pirkęs sodybą su žeme ir ją nuomojo vietiniams. Tėvai žemės neturėjo kuo dirbti, ją ir toliau dirbo kiti. Čia žmonės gyveno gerai. Mūsų šeimoje darbingas buvo tik tėvelis, jis ėjo pas ūkininkus dirbti ir taip išmaitino dar penkias burnas.

Greitai palaidojome senelius. Didžiausia nelaimė mūsų šeimą užgriuvo, kai mamytė ėmė kiekvieną dieną verkti. Tik užteka saulė, o ji mums verkdamą sako: „Saulė užtekėjo iš ten, kur mūsų tėviškėlė...“ Ir pradeda žodžiais raudoti ir aimanuoti: „Kada mes sugrįšime į savo tėviškę?..“ Mama verkia, ir mes visi verkiame. Niekaip negalėjome pri-gyti šiame krašte. Jeigu taip būtų dabar, tai gydytojai pripažintų, jog tai depresija, ir tuoj duotų vaistų. Tas Skarkiškių kaimo ilgesys mamą be laiko į kapus nuvarė – mirė nesulaukusi penkiasdešimties metų.

Mirė tėvai. Likau viena su broliu. Pradėjo valdžia kurti kolūkius. Į juos niekas nenorėjo eiti dirbti. Mane per prievartą nuvarė kolūkio karvių melžti. Reikėjo daug melžti rankomis. Gyvuliai tvarte skendo mėšluose. Atlyginimo nieks nemokėjo. Tiesa, metų pabaigoje gaudavome kažkiek grūdų. Kaip mes tada išgyvenome, man ir dabar neaišku. Tikriausiai iš tų 60 arų žemės, kuriuos skirdavo kolūkiečių šeimai. Brolis Jonas ėjo į kolūką dirbti vyriškų

darbų. Pamėgo stikliuką. Tuo metu kolūkyje vyrai gėrė vos ne kiekvieną dieną. Per metus atlyginimo negaudavo, o gerdavo beveik kasdien. Pasakyk tu man, iš kur ėmė pinigų kasdieniam gėrimui?

Jau buvau merga „metuose“, kai ištekėjau. Neturtingai tada nelabai rasdavosi jaunikiai. Vyras buvo geras, tik reikėjo jį valdyti. Patekau į kitą kolūkį. Ir čia pristatė prie karių melžimo. Ne tik žmonės turi charakterį, – turi jį ir karvės. Šiame kolūkyje buvo blogesnes karvės, melžėjos surinktos iš viso pasaulio, tarp jų nebuvo jokio draugiškumo. Gerai pasijutau, kai gavau darbą grūdų sandėlyje. Čia išdirbau iki pensijos. Jeigu tada bendradarbėms būčiau pasakiusi, kad esu gimusi Lenkijoje, manęs būtų nevadinusios kitaip, tik lenke. Karvėms reikėdavo duoti vardus, tai fermoje viena jų turėjo Lenkės vardą.

Klausi, ar aš pasiilgau Skarkiškių? Ne, nes galvodama apie šį kaimą aš prisimenu mamos ašaras ir kaimo minėjimą šimtą kartų per dieną. Buvau giminių kviečiama atvažiuoti, bet nei karto nevažiavau, nes kaimynai klaus, ko aš į Lenkiją važiuoju. Meluoti nenorėjau, teisybės sakyti negalėjau. Pas mane giminės iš Lenkijos viešėjo tris kartus, tais laikais, kai jie Lietuvoje televizorius pirko. Padėjau dar juos nusipirkti. Tris kartus buvo, tris televizorius pirko. Nesuprantu, ką su jais darė...

Gyvendama Lietuvoje stebėjau ir kitų likimus. Mačiau, kad mes, kurie atvykome iš Lenkijos, buvome pastumdėlių vietoje. Kur niekas nenorėjo dirbti, varė mus. Man, kaip moteriai, dar likimas buvo pakentčiamas, bet kitiems tai ir mirtis grėsė. Manau, kad dabar iš Lietuvos išvykusiems taip pat yra blogai, kaip buvo mums, išvykusiems iš Skarkiškių.

Po savaitės važiuoju į Vilnių ligoninėn. Jeigu gyva negrįžčiau, tada gali žmonėms sakyti, kad aš į Lietuvą

atvykau iš Lenkijos ir buvau paskutinė Lenkijos lietuvė šitame krašte...

Kostas Matulevičius, gimęs Pelelių kaime, 1978 m. pasakojo:

– Atsikėlėme iš Pelelių kaimo. Apgyvendino Miroslovo apylinkės Obelijos kaime, vokiečio Titmano geroje sodyboje. 1944 metų vasarą einant frontui mūsų didelį gyvenamąjį namą sudegino. Glaudėmės ūkiniame pastate. Tapau pilnametis. Ėjo devynioliktieji. Miestelyje esanti valdžia man pasiūlė šautuvą, keletą šovinių, aiškindama, kad gyvenant vieniemyje gali užpulti plėšikai, tai ginklas praversiąs apsigynimui. Pasiūlymą priėmiau su dėkingumu. Galvojau: gyvename prie raisto, tai su broliais gal ir žvėrį nušausime. Mes, atkeltieji iš Lenkijos, gerai nesusigaudėme, kas vyksta Lietuvoje. Savo nelaimėi, nesuprasdamas pasekmių, per visą kaimą parėjau su šautuvu ant peties. Eidamas sutikau keletą žmonių. Jau tos pačios dienos vakarą atėjęs kaimynas pranešė tėvui, kad sūnui rusai davė šautuvą apsiginti nuo partizanų. Patarė kuo greičiau nešti atgal. Matančiųjų nebuvo. Kitą dieną, šeštadienį, būnant kaime šokiuose atėjo partizanai ir mane pradėjo klausinėti, ko atvykome iš Lenkijos į Lietuvą, prieš ką aš ginkluojuosi, ką šaudysiu. Sakė, kad ateis į namus, reiks atiduoti jiems šautuvą ir nuspręs, kokias priemones man taikyti.

Namuose tarėmės, ką toliau darome. Didžiausias patarėjas buvo tėvas. Jis ketverius metus tarnavo caro armijoje. Tarnybos pabaigoje kilo Pirmasis pasaulinis karas ir dar ketverius metus reikėjo kariauti. Tėvas sakydavo, kad iš paimtų į karą Pelelių kaimo vyrų tik du grįžo gyvi. Tėvo pamokymas buvo toks: geriausia slapstytis taikos metu... kariuomenėje. Nelaukdamas kitą dieną nuėjau į Alytaus karinį komisariatą ir pareiškiau, kad noriu savanoriu tarnauti tarybinėje armijoje. Pasirodo,

aš buvau pirmas ir vienintelis toks.

Grįžau namo po pusketvirtų metų. Lietuvoje jau buvo ramybė. Miroslovo nebuvo ginkluotų vyrų būrio, miškuose partizanų. Mūsų kieme įrengta kolūkiečių kalvė. Pradėjau dirbti kalvio padėjėju. Šitaip išmokau kalvio amato. Taip dirbu po šiai dienai.

Šiandien norintis, kad jį išrinktų į vadovaujamą darbą, reklamuojuosi, susitikinėja su gyventojais, prašo už jį balsuoti. Pokario Lietuvoje buvo atvirkščiai.

Mano tėviškėje 1951 metais nušovė kolūkiečių pirmininką. Rajono vadovai paskelbia kolūkiečių susirinkimą, kur turi būti išrinktas pirmininkas. Prasideda agitacija, vyrai bėgioja pas kaimynus prašydami jų nerinkti. Pagaliau randa gerą išeitį. Į kolūkį yra atėjęs į žentus tolimo kaimo žmogus, jis čia neturi giminių, neturės šalininkų, kurie jį palaikytų. Kaip vyrai sutarė, taip ir padarė: vienas jų pasiūlė pirmininku kolūkiečių „žentą“, visi pakėlė rankas, kad pritaria šiai kandidatūrai, o mintyse džiaugėsi, kad ne juos išrinko. Tik ką išrinktas pirmininku su baime akyse pradėjo šaukti, kad nemoka nei skaityti, nei rašyti, tai dabar jį nušaus... Rajono valdžia „nuramino“: „Bus kam kolūkyje rašyti, tai, pirmininke, reiks tik pasirašyti, o dėl nušovimo – tai mes neturime tiek žmonių, kad visus saugotume.“

81 metų Elvyra Markevičienė prisiminė:

– Mano vyras Markevičius Juozas gimė Vidugirių kaime. Į Lietuvą tėvai jį atsivežė dešimtmetį. Jo tėvas buvo Vincas. Turėjo 14 hektarų žemės. Jo žmona buvo Sankūrų Nevulytė. Apgyvendino juos Miroslovo apylinkėje, Parėčėnų kaime, vokiečio Zakaryzos namuose. Pradėjus valdžiai kurti kolūkius, mano šešurą paskyrė kolūkiečių pirmininku. Tuo metu, pasakodavo mano anyta, dieną buvo viena valdžia, naktį kita.

Naujai sukurtas „Naujos sodybos“ kolūkis buvo tokia vieta, kur buvo sios dvi valdžios. Ir Markevičių išrinko pirmininku tik todėl, kad jis čia buvo naujai atvykęs. Tokie žmonės negalėjo niekam pasipriešinti.

Ūkininkauti uošvis mokėjo. Tačiau ne ūkininkauti reikėjo, o prisitaikyti prie dviejų priešingų valdžių. Tai Markevičius Vincas sugebėjo, gal todėl ir išliko gyvas. Jam tiesioginė valdžia liepė stoti į komunistų partiją, jis į ją ir įstojo. Tuo metu kaimuose tai buvo negirdėtas dalykas. Mano vyras kalbėdavo, kad tėvas tapo komunistu sutaręs su partizanais. Gyveno pamiškėje, pas jį dažnai lankydavosi partizanai, juos aprūpindavo rugiais duonai kepti. Man gyvenant kartu jau buvęs kolūkio pirmininkas kartais pasirodydavo didelis Tarybų Sąjungos patriotas. Kažkelintais metais Lietuvoje keitė komunistų partijos nariams bilietus. Šešuras atidavė seną bilietą, o naujo neėmė ir, mano nuostabai, pareiškė, kad atėjo jam laikas susitaikyti su Dievu. Tada jau buvo pensininkas, senyvo amžiaus, ir nereikėjo nieko bijoti. Amžių užbaigė kaip praktikuojantis katalikas. Gal tokie žmonės ir mokėjo išgyventi tokį sunkų laikotarpį Lietuvoje?

Juozas Aleksa iš Seivų valsčiaus Raistinių kaimo buvo apgyvendintas su gausia šeima Lietuvos vidury, Kauno rajone. Vokiečiai buvo tikri, kad karą laimės, todėl vėl grįžo į tuos ūkius, kuriuose gyveno prieš karą. Todėl Aleksų šeimai teko ne kartą keisti gyvenamąją vietą. Atvykęs iš Lenkijos buvo gabus žmogus, šešerius metus lankęs mokyklą. Mokėjo groti. Išmoko groti vargonais ir vargonininkavo Margininkų bažnyčioje Kauno rajone.

Aleksas žentas, Lietuvos savanorio sūnus Stasys Apanavičius pasakojo:

– Toje apylinkėje, kur gyveno uošvis, buvo nušauti trys iš eilės buvę

apylinkės pirmininkai, todėl valdžia ėmėsi gudrybės – Aleksą, nepaisant, kad dirbo vargonininku, paskyrė apylinkės pirmininku. Jeigu šį nušaus, tai nebus apylinkės pirmininko, bet nebus ir Bažnyčios tarno. Su nauja tarnyba jis gerai susitvarkė, nes turėjo išsilavinimą. Bažnyčioje įvedė pakeitimus. Sūnų išmokė vargonininkauti, o pats tapo zakristijonu. Tuometinė rajono valdžia toleravo tokį „dvigubą“ darbą, nors respublikoje toks atvejis buvęs gal vienintelis. Vargonininkavimas bažnyčioje tapo tradicija Aleksų šeimoje. Šiuo metu jau trečiosios kartos Juozas Aleksa vargonininkauja Jurbarko bažnyčioje.

Kokiu istorijos laikotarpiu žmogus gyvena, prie to laikmečio santvarkos ir prisitaiko.

Kaip Dzūkijoje atsirado vokiečiai, kad Miroslavo apylinkėje 1941 metų žiemą pasiliko trys dešimtys tuščių vokiečių sodybų, jiems išvykus į Vokietiją? Dzūkijoje turtingų vokiečių nebuvo, jų butis nesiskyrė nuo vietinių lietuvių, žydų. Prieškariu Miroslavo apylinkių vokiečiai ir žydai dirbo žemės sklypus ir turėjo kitą pragyvenimo šaltinį. Žydai prekiaavo, vokiečiai buvo amatininkai: dažniausiai statė namus, darė namų apyvokos baldus.

Jonas Jocunskas, vietinis gyventojas, dvejus metus mokėsis staliaus darbų pas vietos vokiečių Artiką, sakęs:

– Kokie iš jų vokiečiai? Vaikams buvo privalomas pradinis mokslas lietuviškose mokyklose, tėvai namuose kalbėjo tik lietuviškai, nors vyresni mokėjo vokiškai. Per dvejus metus nei karto negirdėjau jų kalbant vokiškai. Skyrėmės tuo, kad jie evangelikai, o mes katalikai. Per katalikų religines šventes jie lauko darbų nedirbdavo. Sakė, kad iš pagarbos katalikams. Tada nedirbdavo tik pirkiose, klojimuose.

Seirijus, esančius 10 kilometrų nuo Miroslavo, nuo XVI amžiaus valdė Radvilos, išpažįstantys evangelikų tikybą. 1669 metais visi Radvilų turtai atiteko vienturtei dukrai Liudvikai Karolinai, kuri 1681 metais ištekėjo už Prūsijos markgrovo Liudviko. Mirus Karolinai ir jos vyrui, visus jų turtus paveldėjo Prūsijos elektorius Fridrichas Vilhelmas. Tai buvo trys dvarai ir 22 kaimai. 1683 metais Varšuvos seimas pripažino šiuos turtus su centru Seirijais Prūsijos elektoriui paveldima nuosavybe. Seirijai tapo pavaldi vokiečiams sala Lietuvos ir Lenkijos valstybėje. Ją tvarkė ir valdė Prūsijos elektoriai ir karaliai. Žinoma, jie čia negyveno, tik išnuomodavo ir pasiimdavo nuomą. Prūsijos kunigaikščiai į čia ėmė siųsti kolonistus. Seirijuose pastatoma evangelikams bažnyčia. 1710 metais Seirijų apylinkėje siautėjo maras, daug gyventojų išmirė, atsirado tuščių sodybų ir vėl plūstelėjo nauja banga kolonistų vokiečių. Pradžioje jie apsigyveno trijuose dvaruose ir 22-uose kaimuose.

Po trečiojo Žečpospolitos padalijimo visa Užnemunė priklausė Prūsijai. Tuo metu Dzūkija dar pasipildė vokiečiais.

Praėjus daugiau kaip dviem šimtmečiams, vokiečiai, buvę kolonistai, pasklido plačiai po aplinkinius kaimus, taip jie atsirado ir Miroslavo apylinkėje, bet jau juos buvo galima atpažinti tik iš evangelikų tikybos. Miroslave vokiečiai turėjo kapines, šiuo metu jos prižiūrimos.

1941 metais Stalino keliama baimė varė vietinius vokiečius į Vokietiją, bet ten jie buvo reikalingi karo reikalams. Likę po karo gyvi emigravo į JAV, Australiją. Per pastarąjį dešimtmetį penkios žydų grupelės aplankė Miroslavo žydų kapines, o vokiečio sulaukėme vienintelio iš Amerikos.

Kelionės Piliakalnių metams paminėti

ALDONA VAICEKAUSKIENĖ

ŠIURPILIS

Nuo Šveicarijos pilkapyno važiuojame Suvalkų link ir privažiavę pirmą žiedą pasukame Jeleniavo kryptimi. Įvažiavę į Jeleniavą pasukame į kairę ir po 2 km privažiuojame Šiurpilį kaimą. Įvažiavus matosi informacinė lenta, kurioje žinios apie piliakalnį ir muziejaus lankymą. Neseniai įkurtas muziejus priima lankytojus, kuriems pristatomi sukurti du filmukai apie Šiurpilio piliakalnį, įrašyti pasakojimai apie jotvingių gyvenimą. Veikia taip pat muziejinė ekspozicija.

Jotvingių kraštas buvo gana retai apgyvendintas. Viena didžiausių gyvenviečių buvę Šiurpilai, įsikūrę šalia Šiurpilio piliakalnio. Yra žinoma, kad paskutinis mūšis su kryžiuočiais čia vyko 1283 m. Beveik aštuonis mėnesius priešai laikė apsupę pilį, kurioje kartu su bendražygiais kovojo ir jų vadas. Kas jis buvo, istorikai nėra tikri. Vieni teigia, kad tai buvo paskutinis jotvingių vadas Skomantas, kitur sakoma, kad kariams vadovavo Šiurpa. Manoma, kad kryžiuočiai į šią pilį įsiveržė tik tada, kai baigiantis vasarai jiems pavyko prikaltinti keletą vietos gyventojų parodyti slaptus takus į pilį. Jais nusigavę priešai išžudė visus pilies gynėjus, o pačią pilį sudegino.

Šiurpilį turėtume turbūt vadinti senovės jotvingių sostine, nors žinome, kad jie nepripažino centrinės valdžios ir gyveno nepriklausomomis kiltimis. Tačiau esant pavojui jungėsi bendram tikslui. Dokumentuose aptinkama, kad 1274 m. keturi jotvingių kilmingieji vedė taikos derybas

su Lvovo kunigaikščiais. Vienas iš jotvingių kilmingųjų buvo kunigaikštis Šiurpa. Galbūt tai buvęs genties vyriausias vadas, nors mokslinių įrodymų ir nėra. Lenkų mokslininkai sutinka – baltų gentys ten apsigyveno daug anksčiau už lenkus. Regis, jotvingiai bus seniausia žinoma baltų gentis. Graikų geografas ir astronomas Ptolemėjas, gyvenęs ir dirbęs Aleksandrijoje, dar II a. savo žemėlapyje, viename pirmųjų pasauliųjų, būtent toje vietoje mini tautą *soudinoi*. Panašu, kad tai tie patys jotvingiai, nes vokiečiai juos vadino *sudauen*, iš čia kilęs vardas sūduviai. Pavadinimas jotvingiai šaltiniuose atsirado tik X a. Lietuviai juos vadindavo dainuviais. Sūduvių vardu juos savo kronikoje vadina Petras Dusburgietis, o rusų kronikos dar 983 m. – jau jotvingių (Jacvingi, Jacva). Kunigaikštis Vladimiras Didysis ėjo jų užkariauti. Tai

daryti bandė visi kaimynai. Lenkų istorikas Janas Dlugošas, pasakodamas apie lenkų didžiojo kunigaikščio Boleslovo Droviojo žygį į jotvingių kraštą, rašo: „*Tai laukiniai žmonės, karingi ir tiek godūs garbės, taip trokštantys būti atminti, kad jų dešimt stodoavo į mūsų prieš šimtą priešų, turėdami tik vieną viltį ir vieną norą: po mirties, kai jie žus, kraštiečiai dainomis garbins drąsius jų žygius.*“

Daugelyje veikalų metraštininkai giria jotvingių karvedžių drąsą, karingumą, o archeologiniai radiniai byloja apie jų ginklus. Girios tankmėje geriausias ginklas yra svaidoma ietis ir ragotinė. Strėlės, ilgosios ietys čia mažai ką padeda, nes tinka tik atviroje erdvėje. Kaip priešą įvilinti ar užklupti girioje, jau taktikos klausimas. Patyręs karys svaidomąjį ginklą – trumpas, 1,2–1,5 m ilgio ietis-smiginis naudojo 10 ir daugiau

Dominyka Pečiulytė, Punsko Dariaus ir Girėno gimnazija - „Šiurpilis dar ir šiandien mena pasaką apie Eglę, žalčių karalienę“

Povilas Džemionas, Punsco Dariaus ir Girėno gimnazija - „Šiurpilio maketas pagal mokslinius tyrinėjimus“

metrų atstumu, jų turėdavo bent keletą, o smigdavo ir žeisdavo jos giliau nei strėlė. Priešas būdavo užsvaidomas smiginiais ir pribaigiamas ragotinėmis bei kertamaisiais ginklais – kalavijais. Kad jų turėta, rodo jotvingių kapinynų tyrinėjimai.

Šiurpilio piliakalnis tai išpūdingo aukščio kalva, iškilusi 228 m virš jūros lygio, su 2500 kv. m dydžio pilies aikštele, apjuosta žemės ir akmenų pylimo. Apie 100 m žemiau pylimo įrengtas kitas pylimas, matyt, saugojęs buvusį papilį. Šis išpūdingas piliakalnis, nuo kurio atsiveria platūs apylinkių vaizdai, yra įsiterpęs tarp keturių ežerų: didžiausio Šiurpilio (70,6 ha), Eglyno (17,6 ha), mažiuko Eglynėlio ir šifruotu pavadinimu Raktelio (Kluczysko). Būtent pastarasis ežerėlis buvo natūrali gamtos priedanga iš vakarų pusės į vedantį įėjimą į papilį. Iš rytų pusės siaurą žemės juostą tarp Šiurpilio ir Eglyno ežerų prie pilies kalno papėdės patikimai dengė miškų raistas. Į pietus nuo piliakalnio, tarp Šiurpilio ežero atšakų, buvo įrengta gyvenvietė, kurioje rasta XI–XIII a. keramikos dirbinių. Natūralios gamtos kliūtys ir įrengti pilies kalno gynybiniai įrengimai darė šią pilį labai patikimą.

Į Šiurpilio gyvenvietės kompleksą įeina pagrindinė pilis su gyvenvietės

pastatais, apsupta gynybinės sienos, papilio gyvenvietės, apjuostos kita gynybine siena, sujungtos tiltu su pagrindine pilimi. Kitos gyvenvietės buvo šalimais įkurtos sunkiai prienamose vietose. Gamta šiose vietose buvo labai palanki gyvenimui, nes ežeruose netrūko žuvies, miškuose žvėrienos, uogų, medienos ir kitų gėrybių, o derlinguose žemės plotuose klestėjo ūkininkystė. Buvo pakankamai pievų auginti galvijams. Be gyvenviečių, Šiurpilio komplekse surastas ir alkakalnis bei laidojimo vieta.

Knygos „Sūduvių protėvių dvasinis testamentas“ autorius Kęstutis Subačius mano, kad piliakalnio vardas gali būti sietinas su pilies valdovo Šiurpos vardu ir kad tai galėjusi būti Mėrūniškių žemės viena iš pagrindinių valdų. Mėrūniškių žemė yra minima Melno taikos sutartyje ir dar anksčiau Petro Dusburgiečio „Prūsų žemės kronikoje“. Toje pačioje knygoje autorius, nagrinėdamas Šiurpilio vardą, pateikia dar vieną versiją. Mano, kad tai gali būti ežeruose, pelkėse ir upėse augantis augalas šurpius, kurį mėgsta vandens žvėreliai, paukščiai, ėda gyvuliai. Galima ir tokia prielaida, kad galbūt nuo šiaurinio šalto, šurpaus vėjo, siaučiančio pilies kalne ankstyvą pavasarį ir šaltą, darganotą rudenį.

Tarptautinis žurnalas apie

geografiją, gamtą, istoriją ir mokslą „National Geographic Traveler“ įvairiose pasaulio šalyse kasmet organizuoja konkursą, kurio tikslas – sudaryti labiausiai pripažintų lankytinų turizmo vietų suvestinę. Lenkijoje per 4 pastaruosius metus buvo išrinktos 28 vietovės, tarp kurių 2015 m. pateko ir Suvalkų regioninis parkas su Šiurpilio piliakalniu – kaip išskirtinio grožio ir istorinės reikšmės teritorija.

Šiurpilis tai ne tik nepakartojamo grožio kraštovaizdis, bet ir baltų palikimą menanti istorija. Galima teigti, kad tai priešpilis, atlaikęs daugelį žygių į tolesnes baltų žemes, kol galiausiai XIII a. pabaigoje buvo galutinai užimtas. Kryžiuočiams sunaikinus jotvingių kunigaikštiją, sugriauta jų karinė ir politinė sąjunga su Lietuva. Kartu pralaimėta ir bendra baltų kova po Didžiojo prūsų sukilimo. Sutriuškinus kryžiuočius Žalgirio mūšyje, 1422 m. Melno taikos sutartimi ši vietovė buvo pripažinta Lietuvai. Iki šių dienų Šiurpilį apylinkėse išliko lenkiškai pasakojama legenda apie bajoraitę Eglę, kuri labai primena žinomą lietuvišką pasaką apie Eglę, žalčių karalienę. Šiurpilį supa kaimai, kurių pavadinimai rodo tiesiogines sąsajas su Lietuva: Merkinė, Klaipėda, Klaipėdėlė, Lizdeikiai, Mauda, Užmauda, Ūdrynas ir pan. Baltišką krašto praeitį taip pat mena išlikę Suvalkų kraštovaizdžio parko teritorijoje ir greta jos piliakalniai, pilkapiai.

Šiurpilio piliakalnis jau daugelį metų yra svarbiausias lenkų archeologų tyrinėjimo objektas Suvalkijos teritorijoje. Ši vietovė verta tolesnių išsamių tarptautinių tyrimų kartu su Lietuvos archeologais ir kitų sričių mokslininkais bei mokslinių išvadų.

Lietuviams Šiurpilis iki šiol išlikęs kaip baltų stiprybės simbolis. Nepaisant to, kad šis Sūduvos kraštas smarkiai lenkinamas, Šiurpilio piliakalnį dažnai lanko vietos lietuviai, ant jo vyksta Poezijos pavasario šventės. Ši vietovė turėtų tapti svarbi ir Lietuvos žmonėms, ypač moksleiviams ir jaunimui.

Iškeliavęs su krintančiais lapais. A. a. Vytautas Račius

RŪTA BURDINAITĖ

Krinta auksiniai lapai nuo svyruojančių kalnelyje beržų. Tyliai stovi nuliūdusios šakotos obelys. Seniai jau nieks čia pavasarį nesižavi rausvais jų žiedais, nevaikšto po šalia esantį kiemą ir nevarsto durų – nes nei tų durų, nei namų jau seniai nebelikę. Šiomet rugsėjo 8 dieną anapus saulės iškeliavo paskutinis kažkada čia buvusios sodybos gyventojas – Vytautas Vincentas Račius.

TYLUS IR NEDRĄSUS BERNIUOKAS

Vytautas gimė 1954 metų rugpjūčio 28 dieną Vincento ir Onos

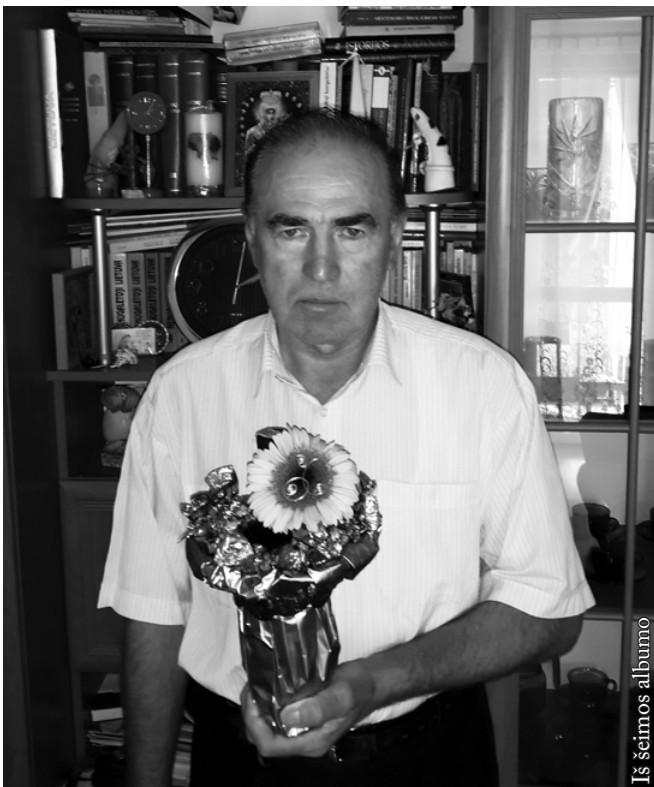
(Žilinskaitės) Račių šeimoje. Mochiutė iš tėvo pusės buvo Juodelių kaimo Galiniūtė. Vytautas augo Kupavo kaime, Rūdelės valsčiuje. Iki 1920 metų Kupavo kaimas priklausė Liubavo parapijai. Dar ilgai dalis Kupavo gyventojų eidavo į Punsko, o kita dalis – į Liubavo bažnyčią. Vytauto vaikystėje kaimo aplinka buvo jau aplenkėjusi, tad jam teko lankyti artimiausią lenkišką mokyklą vietovėje Tščianka (Trzcianka), o aštuntą klasę baigė Rūdelėje. Jis buvo vienturtis sūnus, tėvų nepaprastai mylimas ir globojamas. Tėvas labai mėgo auginti arklius, tad kartais ir sūnui leisdavo sėstis ant kumelės ir joti į mokyklą, o paskui toji pati paržingsniuodavo namo. Nuo vaikystės jis buvo tylus, nedrąsus, bet labai draugiškas berniukas. Labai šilintai Vytautą prisimena buvusios jo kaimynės Halina ir Božena. Kartu su juo augo ir labai šeimyniškai bendravo, kaip su vyresniu broliu, kurio pačios neturėjo. Ponia Halina prisimena, kad Vytautas ją ir dviračiu važinėti, ir lietuviškai skaičiuoti iki 10 išmokė. Kai išaugo, visi kartu eidavo arba žiemą rogėmis nuvažiuodavo į vakaruškas. Kaimynų draugystė nutrūko, kai Vytautas,

motinos paragintas, išėjo mokytis į Punsko licėjų. Nepaisant lenkiškos aplinkos, kartais ir kitų tolerantiškumo stokos, Račių šeima išliko grynai lietuviška ir niekad to neslėpdavo. Brandus tautinis sąmoningumas visą gyvenimą lydėjo ir Vytautą.

RAMUS IR DRAUGIŠKAS JAUNUOLIS

Vytautas buvo tylus, ramus ir draugiškas – chorą kartoja jo licėjaus laikų klasės draugės. Niekur nesiikišo, visiems stengėsi įtikti, niekam neužkliūdavo. Pritaria ir vienintelis jo klasės draugas Adas. Pirmus metus Vytautas važinėjo į mokyklą iš namų. Tačiau kelias į Kupavą tolimas, tad trečioje ir ketvirtoje klasėse jie su draugu Adu jau nuomojo kartu kambarį Punske. Licėjuje Vytautas mokėsi sąžiningai. Atėjęs iš lenkiškos mokyklos, lenkų kalbą mokėjo geriau už kitus. Su lietuvių kalba pradžioje buvo prasčiau, tačiau ir šios netruko pramokti ir pasivijo klasės draugus. Labiausiai domėjosi istorija ir politika, tačiau 1973 metais baigęs vidurinę mokyklą, pasirinko žemės ūkio srities mokslą. Tik baigęs licėjų, Vytautas pradėjo dirbti Trakiškėse, Punsko valsčiaus kooperatyve, trąšų skyriuje. Po metų čia atėjo ir Adas, perėjęs į neakivaizdinius mokslus. Buvę klasės draugai toliau bendravo ir kartu po vakaruškas vaikščiojo. Račių šeima jau buvo besiruošianti statyti naujas trobas Kupave, bet persigalvojusi nusipirko namą Punske ir 1980 metais čia apsigyveno.

1985-aisiais Vytautas metams laiko išvyko tarnauti į kariuomenę

Iš šeimos albumo

Vytautas Račius, švenčiantis 60-ąjį gimtadienį

Iš šeimos albumo

Per Pirmąją komunią su tėvais

Mrongovo mieste. Pateko į ryšininčių dalinį, buvo telegrafistas ir mokėjo Morzės abėcėlę.

KUKLUS IR SAŽININGAS DARBUOTOJAS

Grįžęs po kariuomenės Vytautas vėl dirbo žemės ūkio kooperatyvuose – Rūdelėje ir Vižainyje, buvo žemės ūkio instruktorius Šipliškių ir Punsko valsčiuose. 1982 metais tapo patareju Palenkės vaivadijos žemės ūkio konsultavimo tarnybose. Sėkmingai išbandė ir asmeninį verslą, apie 1991 metus įsteigdamas trąšų įmonę „Agrofirma“, o 2015 metais privačią žemės ūkio konsultacijų įmonę, kur

teikė ūkininkams paslaugas, pildė paraiškas į ES fondus.

Dirbdamas Vytautas visą laiką tobulinosi. Pirmiausiai baigė administracijos mokyklą Olecke, paskui pradėjo studijas Olštino žemės ūkio akademijoje, kurias baigė 1988 metais, parašęs diplominį darbą apie Punsko valsčiaus ūkininkų gamybinę veiklą. 2000-aisiais baigė podiplomines studijas Balstogės universitete, pasirinkdamas Europos ūkinės integracijos kryptį ir parašęs darbą apie Seinų apskrities plėtros strategiją. Be to, dalyvavo daugybėje įvairių mokymų. Jis turėjo kompetencijas įvertinti ūkininkų patirtų nuostolių

dydį, vedė ekologinius ūkius, buvo kontrolierius, padėjo ūkininkams vykdyti projektus, susijusius su Europos Sąjungos lėšomis.

„Vytautas darbui buvo atidavęs visą savo širdį ir save patį, – sako 11 metų kartu su juo dirbęs, vėliau buvęs ir jo viršininku Darius. – Labai nuoširdus žmogus. Kai atėjau į darbą, jis mane visko pamokė. Per 40 metų gilindamasis į tą pačią sritį, Vytautas buvo geras specialistas, Seinų rajono ūkininkams daug projektų parengė ir daug gero padarė.“ „Pas ūkininkus liko jo veiklos žymės ir jam padedant pradėtos investicijos, – pritaria kitas

jo bendradarbis Valdas. – Geras savo srities specialistas, savo žinių negailėjo ir jaunesniems. Buvo paslaugus, paprašytas niekada neatsisakydavo padėti. Gera buvo su juo bendradarbiauti, nepaisant amžiaus skirtumo. O konsultanto darbas nėra lengvas.“

Vytautas dažnai dalijosi savo darbo patirtimi, rašydamas straipsnius į „Žemės ūkio žinias“ („Wiadomości Rolnicze“) ir kitus laikraščius.

Lietuvai atgavus nepriklausomybę, jis pirmas stengėsi, kad Seinų žemės ūkio konsultavimo tarnybos užmegztų ryšius su kaimynine šalia. Buvo gerai pažįstamas Akademijos vietovėje šalia Dotnuvos esančio Lietuvos žemės ūkio konsultacijų centro darbuotojams. Ne kartą teko jam bendrauti ar tarpininkauti ir ministrų lygmenis susitikimuose, susitarimuose ar tarptautiniuose projektuose. Su daugeliu ūkininkų palaikė ir asmenines pažintis. Pats važinėjo po Lietuvą, kviesdavo Lietuvos ūkininkų delegacijas į parodas ir mugės Šepietave ir kitose vietovėse. Mūsų krašto ir visos Palenkės vaivadijos ūkininkus veždavo į parodas, rengiamas prie Kauno A. Stulginskio universiteto. Vytautas buvo dažnas svečias ir pas daugelį pažangių mūsų krašto ūkininkų. „Visą laiką padėdavo, buvo labai malonus, daug visko darė, bendravo su žmonėmis, kviesdavo į keliones, kalbindavo į parodas, ekskursijas, atveždavo ūkininkus iš Lietuvos ir Latvijos parodyti naujus, modernius tvartus“, – sako Gintautas. „Savo darbą dirbo gerai, tyliai, ramiai ir nesididžiudamas“, – papildoma Onutė. „Ūkininkavimas labai pasikeitė, – priduria Darius, – atsirado daug naujovių, tad konsultavimo tarnybos tapo labai reikalingos. Patardavo imant paskolas, rašant projektus.“ Darius prisimena, kad ir anksčiau jis, Vytautui padedant, dalyvaudavo žinių apie žemės ūkį olimpiadose, pasiekdamas net vaivadijos lygmenį.

Išaugusiam ūkininkų šeimoje

Kauno A. Stulginskio universitete sūnui Gintautui teikiant diplomą. 2014 m.

Vytautui ūkininkavimas ir buvo visą laiką prie širdies. Kažkiek gal paveldėjo iš tėvo ir susidomėjimą arkliais. Nors pats jų nelaikė, tačiau vykdavo ir dar pažįstamus nusiveždavo į šalia Krasnapolio esantį žirgyną stebėti lenktnių ar šiaip žirgais pasigrožėti. Organizuodavo taip pat mūsų krašto ūkininkų išvykas į arimo varžybas Veisiejuose, kur jie laimėdavo ir prizines vietas. Pats Vytautas, priklausydamas Lietuvos artojų asociacijai, būdavo šių varžybų vertinimo komisijos narys.

Vytautas pažino ir politinės karjeros skonį. 2010–2014 metais jis buvo Seinų apskrities tarėjas ir apskrities valdybos narys. Jo bendražygis iš tų laikų Antanas pripažįsta, kad nors abu buvo skirtingų politinių pažiūrų, tačiau visada vieningai rėmė lietuvių ir Punsco valsčiaus reikalus.

Gražų ženklą Vytautas paliko taip

pat Jotvingių ir prūsų bendrijoje – iki šiol neužmiršta Petras Lukoševičius. Apžiūrėjęs jo įkurtą gyvenvietę, 2011 metais paragino dalyvauti Lenkijos mastu rengiamame konkurse „Sposób na sukces“ („Sėkmės receptas“). Vytautas padėjo sutvarkyti formalumus. P. Lukoševičiui pasisekė laimėti II vietą. Kartu jie važiavo pas Lenkijos prezidentą atsiimti dovanų, o vėliau išvyko į padovanotą kelionę po Vokietiją, Prahą ir kitas vietas. Kaip labiau patyręs specialistas, Vytautas padėdavo rašyti bendrijai ir kitus projektus.

GERAS, BET NE IKI GALO LAIMINGAS ŽMOGUS

Buvo ypatingai draugiškas, ypatingai sąžiningas, kultūringas, santūrus, kuklus, visada linkęs kitiems padėti – visi su Vytautu bendravę

žmonės atsiliepia apie jį tik gerais žodžiais. Ir turbūt ne tik todėl, kad jo jau nėra tarp gyvųjų. Jis iš tiesų toks aplinkiniams ir buvo. Tačiau tai nereiškia, kad buvo idealus žmogus, nė karto gyvenime nesuklydęs, nepalikęs nė vienos nuoskaudos. Tokių žmonių pasaulyje turbūt beveik nėra. Kiekvieno būtyje būna šviesesnių ir tamsesnių laikotarpių, kuriuos išgyvename patys, kuriuos pajaučia ir mūsų artimieji.

Ko gero, labiausiai nerūpestinga buvo Vytauto vaikystė ir paauglystė gimtajame Kupavo kaime, kur jis vienturtis augo, gaubiamas tėvų, ypač motinos, ypatingos meilės. Jis visą gyvenimą mėgo nuvažiuoti į savo buvusią sodybą, pabūti prie netoliese esančio ežero, pasigrožėti nuostabiu tų apylinkių gamtovaizdžiu. Paskui Račiai tapo Punsco gyventojais. Tėvui mirus, Vytautas čia gyveno su motina, kurios neapleido iki paskutiniųjų jos dienų. Net ir sukūręs savo šeimą buvo čia kasdienis svečias. 1990 metais jis susituokė su Julija Šimčikaite iš Vidugirių kaimo, irgi vienturte ūkininkų dukra. Daug džiaugsmo į jų gyvenimą įnešė gimę sūnūs Rimas ir Gintautas. Tačiau buvo ir sunkių valandų. Būdamas jautrus, bet uždaro būdo, Vytautas visas nesėkmes ir nuoskaudas labai išgyvendavo, tačiau slėpdavo savyje. Kaip kiekvienas žmogus troško gražaus, gal net idealaus gyvenimo, o ne visada sekėsi taip, kaip norėjosi. Kai našta pasidarė per sunki, Vytautas bandė ją apsvaiginti ir paskandinti. Tačiau tai nebuvo geras kelias nei jam, nei šeimai, nei aplinkiniams. Laimei, jis pats tai suprato ir žmonos stipriai palaikomas sugebėjo sugrįžti iš klystkelių atgal, kas nėra lengva ir ne kiekvienam pavyksta. Greitai užaugo ir tėvą pralenkė sūnūs kaip ažuolai. Baigę lietuvišką Punsco licėjų, abu iškeliavo tęsti mokslų į Lietuvą. Tėtis ne tik finansiškai rėmė sūnų studijas, bet ir ragino juos sąžiningai mokytis bei atrasti

savo vietą gyvenime. Netoli nukrito šie du vaisiai nuo gimtojo medžio. Vyresnysis Rimas baigė firmų organizavimą ir vadybą Kauno Vytauto Didžiojo universitete. Jaunesnysis Gintautas, gal kiek atsitiktinai, o gal ir visai sąmoningai, pasekė tėvo pėdomis, pasirinkdamas žemės ūkio specialybę Kauno A. Stulginskio universitete. Baigė agronomijos bakalaurą, o paskui naujovišką studijų kryptį – agroekosistemos ekologija žemės ūkyje. „Na dabar jau ir aš esu pilnavertis šeimos narys, nes kaip ir jūs visi baigiau Punsko licėjų ir įsigijau magistrą“, – pareiškė grįžęs namo su diplomu. Tėvas labai džiaugėsi ir didžiavosi sūnų pasiekimais. Gintautas paveldėjo iš tėčio dar vieną pomėgį – važinėti motociklu. Apgailėstauja, kad nesuspėjo abu vyrai pasidaryti bendros nuotraukos su savo plieniniais žirgais.

Ilgainiui šeima primiršo blogas akimirkas ir atmintyje iškyla tik malonūs vaizdai. Jaunesnysis sūnus prisimena, kad kai vaikystėje jis patyrė avariją, tėvas labai juo rūpinosi, vežiojo pas gydytojus ir net rūkyti nuo to laiko metęs. Paskui dažnai visi kartu keliaudavo. Būdami panašių sričių specialistai, visi vyrai ne kartą galėdavo ir tarnybiniais reikalais pasikonsultuoti.

Nors žmonių labai gerbiamas kaip apylinkėje vienas labiausiai pažangių savo srities specialistų, Vytautas jautėsi nevisiškai įvertintas. Turėdamas tokią didelę ir turtingą darbo patirtį, tinkamą išsilavinimą, nuolat kėlęs savo kvalifikaciją ir tobulinęsis, jis niekad nebuvo paskirtas į vadovo postą, nors ne kartą dėl to stengėsi. Nelabai pasisekė jam ir politinės veiklos plotmėje. Nežinia, gal tai nuo laimės priklausė, o gal dėl jo santūraus būdo ir nenorėjimo lipti žmonėms per galvas arba dar dėl ko kito. Kadangi net per labai atsakingai viskuo rūpinosi, visas nesėkmes labai išgyvendavo ir dėjosi į širdį, vieną kartą ta širdis ir neatlaikė. Tuo labiau

kad viskas buvo tramdoma viduje.

Ir nutrūko ligos pakastas Vytauto gyvenimas. Jau ligoninėje atšventė vos 63-iąjį gimtadienį, jis iškeliavo kartu su pirmaisiais krintančiais rudens lapais. Dar labiau vienišas tapo tėviškės kalnelis Kupave, neteko gero patarėjo Punsko apylinkės ūkininkai, liūdesy paskendo likusi šeima. Bet taip jau suklostytas tas mūsų buvimas žemėje, kad kai žmogus šiek tiek pramoksta gyventi – ateina laikas mirti. Nulydėjusių į kapus giesmininkų vardu Gediminas Kraužlys atsisveikino Vytautą tokiais žodžiais:

*Palaimink, Viešpatie, skaidrų rytą,
gražią dieną,
saulėtekio skambėjimą lyg mūs bažnyčios varpo,
artėjančią rudenį, žiedlapiais barstyta,
agronomo darbą, skirtą kaimo žmogui.
Palaimink mūsų giesmę, maldą kasdienę –
Vytauto – patarėjo žodį, vietoj ir laiku išstartą.
Duok žmogui gebėjimą suprasti,
dėl ko šioj žemėj buvo verta gyventi.*

***Amžinybėn išėjo Kupavo ir Punsko pilietis Vytautas Račius.
Ilsėkis ramybėje.***

Su giminėmis

Lietuvos žiniasklaida

2017 10 10–10 19

Apie tai, kokios aistros kunkuliavo Lietuvos socialdemokratų partijoje (LSDP), kai jai nutarus pasitraukti iš valdančiosios daugumos didesnė dalis Seimo narių socialdemokratų nepakluso LSDP tarybos sprendimui ir liko dirbti su Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjunga, rašyta praėjusioje apžvalgoje. Tada laukiant partijos tarybos sprendimo buvo prognozuojama, kad nepaklusniųjų, ko gero, lauks pašalinimas.

Belaukiant sprendimo žodinis „apsišaudymas“ partijoje vyko ir toliau. Tam daugiausia dėmesio ir šįkart skyrė žiniasklaida.

Tikriausiai „nusidėjėliai“ ir būtų buvę pašalinti iš socialdemokratų gretų, tačiau beveik visi prieš partijos tarybos posėdį pareiškė patys palieką partiją. Mat tada jie galėtų po dvejų metų grįžti atgal į LSDP, o juos pašalinus tai padaryti būtų galima tik po trejų metų.

Kaip vėliau komentavo politologai, toks kelias pasirinktas neatsitiktinai. Po dvejų metų turėtų vykti socialdemokratų suvažiavimas, o ten – ir partijos pirmininko rinkimai.

Vienas Antanas Vinkus, nesutikęs savo noru išeiti iš LSDP, daugumos tarybos narių sprendimu ir buvo iš jos pašalintas.

Savo noru iš socialdemokratų gretų pasitraukę Seimo nariai naujienu agentūrai BNS atsiuntė tokį laišką: „Šiandien šioje socialdemokratijos menkinimo istorijoje turi būti padėtas taškas. Mes puikiai suvokiame, kad dabartinės vadovybės mums metami nepagrįsti kaltinimai ir įpareigojimai bičiuliams mus šalinti iš partijos gali suskaldyti LSDP. Partijos vadovas, dėl mums nežinomų motyvų ir priežasčių siekęs sugriauti valdančiąją

kairiojo centro koaliciją ir nesugebėjęs tai padaryti, dabar savo rankomis silpnina partiją, griauna mūsų vienybę. Puikiai suvokdami šių destruktivių vadovybės veiksmų pasekmes mes nusprendėme patys palikti partiją.“

Tuo metu atsinaujinimo vėjus partijoje sukėlęs socialdemokratų vadovas Gintautas Paluckas žiniasklaidai sakė: „Socialdemokratai nuo šios dienos atsispyrė ir toliau tik stiprės. Politinė patirtis negali būti ignoruojama ir jų išėjimas palieka tam tikrą tuščią erdvę, bet gamtoje ir politikoje tuščių vietų nebūna ir ji bus užpildyta intelektualiais, naujais, o gal ir jaunais žmonėmis. Socialdemokratai bus kitokie, gal ir įdomesni rinkėjams, atgaus savo pasitikėjimą savimi ir visuomenės pasitikėjimą jais.“

Kalbėjo jis ir apie išėjusių galimybes po poros metų grįžti į partiją: „Partija – ne troleibusas, neįlipsi ir neišlipsi, kai pageidauji. Labai retas ir išskirtinis atvejis, kad kažkas išėjęs, ypač tokiomis aplinkybėmis, galėtų grįžti.“

Apie pastaruosius įvykius vienoje iš seniausių ir didžiausių Lietuvos partijų su buvusiu LSDP vadovu ir premjeru Gediminu Kirkilu buvo kalbama ir LRT televizijos laidoje „Savaitė“. Jis laidos vedėjai Nemirai Pumprickaitėi pareiškė, kad, nepaisant to, jog esąs „laisvas“, yra profesionalas ir galvoja apie ateitį politikoje. „Ar jūsų niekada neapėmė toks jausmas, kad dabar, kai žiūrite į valdžion atėjusius naujuosius politikus, jie yra jau iš visai kitos aplinkos, jų politinio pasitikėjimo žmonės yra visiškai kitokie negu tie, kurie buvo, kai jūs buvote valdžioje? Ir tai yra tikrovė. Laikas daro savo ir galynėtis su tuo beviltiška, tiesiog reikia susitaikyti.

Ar jums neatrodo, kad reikėjo sustoti ir nebesipriešinti tam, ką daro naujieji atėję?“ – pašnekovo klausė laidos vedėja. „Ne, manęs toks jausmas neapima. Atvirkščiai, priešingai – aš kaip tik manau, kad labai gerai, kad ateina nauja karta su nauju supratimu, požiūriu, bet dėl to politikos dėsniai ir politinė konkurencija netampa lengvesnė. Dėl to nėra taip, kad nereikia kokios nors politinės patirties, išmanymo, sugebėjimo ir pan.“, – atsakė pašnekovas. „Ar jūs galvojate sugrįžti į šitą partiją? Po dvejų metų jūs tokią galimybę turėsite“, – pateiktas kitas klausimas. „Taip, mes ne tik sugrįšim. Manau, kad partija per tą laiką gerokai pasikeis“, – kalbėjo G. Kirkilas.

Be abejo, politologai ir žiniasklaida daugiausia dėmesio skyrė pagrindiniam klausimui – kas toliau, kas laukia LSDP? „Tokios partijos seniai niekam ir niekur nereikia. Pasaulis keičiasi. Jis smarkiai pasikeitė nuo XX a. 6-ojo ir 7-ojo dešimtmečių, kai dauguma žmonių duonai užsidirdavo sunkiu fiziniu darbu“, – portale delfi.lt rašė Rimvydas Valatka.

„Palucko perversmo pasekmės“. Taip pavadintame rašinyje minėtame portale Kęstutis Girnius rašė: „Nežinia, kaip viskas baigsis, ar persitvarkiusi ir apsivaliusi partija sustiprės, ar susilpnės, ar per kitus rinkimus ji atkovos praloštas pozicijas, ar taps dešimties mandatų partija. Kokie bebūtų galutiniai rezultatai, atsakomybė už fiasko ar laurai už pergale teks Paluckui. Jis sukėlė dabartinę krizę savo ambicija, noru pertvarkyti partiją, kad ji atitiktų jo viziją ir būtų jam pavaldi. [...] Paluckas pertempė stygą, rimtai nemėgino tartis su veteranais. Lig šiol puikiai sužaidęs, jis

veikiausiai neįsivaizdavo, kad jie taip kūrybingai atseikės savo kerštą, nesusitaikys su pažeminimu, su jiems skirta vieta Palucko padangėje, bet sukils ir ilgainiui paliks partiją.“

Kaip tokia galinga politinė jėga nusirito iki tokio lygio? Tokį klausimą kėlė „Vakaro žinios“. „Socialdemokratai turėtų suprasti, kad jauno vadovo išrinkimas buvo daugiausiai graži viešųjų ryšių akcija, inicijuota kitų tradicinių partijų bei joms palankios žiniasklaidos, puikiai suplanavus „partijų atsinaujinimo kampaniją“ nepaisant paskirų partijų veiklos pasekmių.

Socialdemokratai labai lengvai pasidavė šiai isterijai ir savo rankomis sugriovė labai tvirtus partijos pamatus. Ir šiandien savo vadovo, visokių komisijų narių pastangomis toliau ardo tuos pamatus, užuot ramiai susėdę prie stalo ir dar ramiau paieškoję sprendimo, kaip iš šios situacijos išeiti sausiems.

Jei prisiminsite 2000 m., kai Lietuvos liberalų sąjunga laimėjo Seimo rinkimus, ir po to prasidėję partijos valymai, narių šalinimai iš esmės sunaikino tai, kas buvo pasiekta“, – rašė laikraštis.

Šįkart žiniasklaidoje pasirodė keletas įdomių rašinių apie eiliniams piliečiams žymiai svarbesnius dalykus – nemažėjančią emigraciją, mažus atlyginimus, skurdą ir nepaliaujamai kylančias kainas, kurios, gyventojų nuomone, seniai lenkia, anot ekonomistų, „nuolat kylančius“ atlyginimus. Pastarieji ir valdžios atstovai visada remiasi statistikos duomenimis, tuo metu žmonės atkerta, kad jie remiasi savo patirtimi kasdien eidami į parduotuves ar turgų, kur Seimo nariai tikriausiai net neatsimena, kada yra buvę.

Pagal kainų augimą jau pirmaujame Europoje. Kas toliau? Apie tai delfi.lt rašė „Danske Bank“ Baltijos šalių analitikas Rokas Grajauskas.

„Vis aukščiau kylanti ir beveik 5 % atžymą pasiekusi infliacijos kreivė gali ne juokais išgąsdinti – pagal šį rodiklį Lietuva užtikrintai lyderiauja visoje Europoje. Tarp pagrindinių priežasčių, stūmusių šį rodiklį aukštyn, – pastebimai padidėjusios paslaugų kainos. Vidutiniškai jos augo 6 %, tačiau atskiruose šio sektoriaus segmentuose augimas buvo dar didesnis. Pavyzdžiui, restoranuose kainos pakilo net 10 % – jas didino ir panašiai augę atlyginimai ir brangę maisto produktai. Tarp jų labiausiai – 12 % – pabrango pieno produktai, o, pavyzdžiui, sviesto kaina išaugo net trečdaliu.

[...] Lietuvoje sparčiai augančios prekių ir paslaugų kainos vejasi kainų lygį Europos valstybėse. Bendras kainų lygis Lietuvoje sudaro 60 % europinio vidurkio. Paslaugų kainos sudaro apie 50 % vidurkio, įvairių prekių kainos – apie 80 %. Tačiau pagal alkoholio kainas ES vidurkį Lietuva jau pralenkė. Alkoholio kainas šiemet smarkiai išpūtė nuo kovo padidėję akcizai.“

*„Yra tik viena tikra vertybė –
tai žmogaus ryšys su žmogumi.“*

Antoine de Saint-Exupery

Vida ir Jurgi,

*Kai eisit, eikit tik kartu per žemę,
Siaurais takeliais eikit, kur šviesiau.
Apsaugokit viens kitą nuo audrų ir vėjų,
Lašelį laimės gerkite pusiau.*

Sėkmės naujam gyvenimo kely Jums linki

*Punsko „Aušros“ leidyklos ir
redakcijos darbuotojai*

*Daug, daug vilčių, minčių, svajonių
Širdis sutiks ir išlydės,
O metai kaip tie paukščiai tolin
Skubės ir vėl skubės...
Tebūnie ilgas Jūsų kelias
Ir toliai saulės sklidinai,
O metai kaip sraunus upelis
Tegul gairvina laimės vilnimis.*

Su garbingu 70-uju gimtadieniu
Algirdą Žukauską iš Burbiškių sveikina

Vaikai su šeimomis

PARDUODU

du namus Suvalkuose.

Tel. 667 831 390